

**T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ BİLİM DALI**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN ÖĞRENCİLERE DEYİM VE
ATASÖZLERİNİN AİLE KAVRAMI ÜZERİNDEN ÖĞRETİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu ACAR

**ÇANAKKALE
Ocak, 2019**

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilim Dalı

**Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Deyim ve Atasözlerinin Aile Kavramı
Üzerinden Öğretilmesi**

Arzu ACAR
(Yüksek Lisans Tezi)

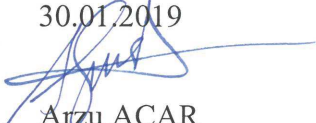
Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Fatih KANA
Prof. Dr. Nalan KIZILTAN

Çanakkale
Ocak, 2019

Taahhütname

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Deyim ve Atasözlerinin Aile Kavramı Üzerinden Öğretilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30.01.2019



Arzu ACAR


Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Arzu ACAR tarafından hazırlanan çalışma, 30/01/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 10137469.....

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Dr. Öğr. Üyesi	Fatih KANA		Danışman
Doç. Dr.	Yusuf AVCI		Üye
Dr. Öğr. Üyesi	Arzu ÇEVİK		Üye

Tarih: 30.01.2019.....

İmza: 

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ
Enstitü Müdürü

Ön Söz

'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Deyim ve Atasözlerinin Aile Kavramı Üzerinden Öğretilmesi' adlı bu çalışmada Türkçedeki aile kavramının deyimler ve atasözleriyle uluslararası öğrencilere öğretilmiş ve çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir.

Çalışma, genel olarak dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın problemi, amacı, alt problemleri, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve alanyazın taraması bulunmaktadır. Alanyazın taramasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür bir kültür taşıyıcısı olarak deyim ve atasözlerinden bahsedilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, çalışmanın veri toplama sürecinin nasıl gerçekleştiği, veri toplama aracı ve veri analizi konularıyla ilgili bilgi verilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırmayla ilgili bulgular ve yorumlardan bahsedilmiştir. Dördüncü bölümünde ise bulgulardan hareketle sonuç ve öneriler üzerinde durulmuştur. Çalışma sonuna da kaynakça eklenmiştir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkılarından dolayı başta, tezin yazım ve savunma aşamalarında bana rehberlik eden ve yol gösteren kıymetli danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Fatih KANA'ya bütün emekleri ve katkılarından dolayı teşekkür ederim. Yüksek lisansa başladığımdan itibaren maddi manevi desteklerini esirgemeyen, bana bir yol gösterici olan değerli hocam Prof. Dr. Nalan KIZILTAN'a teşekkürü borç bilirim. Hayatım boyunca yanımda olan ve her konuda beni destekleyen sevgili aileme minnettar olduğumu belirtmek isterim. Bu süreçte beni yalnız bırakmayan eşim Burak ACAR'a, sevgili kuzenlerim Belkıs TEKGÜLER'e ve Ali TEKGÜLER'e katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Samsun, 2019

Arzu ACAR

Özet

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Deyim ve Atasözlerinin Aile Kavramı Üzerinden Öğretilmesi

Bu araştırmanın amacı Türkçedeki aile kavramının deyimler ve atasözleriyle uluslararası öğrencilere öğretilmesidir. Bu amaç doğrultusunda, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerle deyimler ve atasözleri hakkında çalışma yapılmış; cinsiyet, eğitim ve yaş değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini yabancı dil olarak Türkçe öğrenen A1 ve A2 seviyesini tamamlamış, 53 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada aile kavramı ve aile bireyleriyle ilgili kırk dört deyim ve atasözü seçilmiştir. Bu deyim ve atasözleri deney grubu öğrencilerine etkinliklerle öğretilip, kontrol grubu öğrencilerine sadece aile bireyleri ile ilgili kısa tanıtım yapılmıştır. Süreç sonunda her iki gruba da bir sınav uygulanmıştır. Sınav sonucu ortaya çıkan verilerinin analizi SPSS 21.0 istatistik paket programından yararlanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, u-testi gibi istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır.

Araştırmada uygulanan sınavın sonuçlarına göre deyim ve atasözlerinin öğretiminde deney grubunun başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Deyimler ve atasözlerinin öğretiminde etkinliklerin faydalı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Atasözü, deyim, yabancı dil olarak Türkçe.

Abstract

Teaching of Idioms and Proverbs through the Family Concept Students Learning Turkish as a Foreign Language

The aim of this research is to teach international students the concept of family in Turkish with idioms and proverbs. In line with this purpose, this research was carried out on idioms and proverbs of students who have learned Turkish as a foreign language: it was investigated whether there was a statistically significant difference in gender, education and age variables. The sample study consists of 53 students who have completed A1 and A2 levels, who have studied Turkish as a foreign language.

The study also selected 47 idioms and proverbs related to family concept and family members. This statement and proverbs were taught to experimental group Students with activities and a brief introduction was made to control group students about family members only. At the end of the process, a test was applied to both groups. The analysis of Exam Result was performed by means of SPSS 21.0 statistical analysis software program. The statistical techniques such as frequency, percent, arithmetic mean, u-test were used in data analysis.

According to the results of the test applied, the experiment group was successful in teaching idioms and proverbs. In the teaching of idioms and proverbs, activities were found to be beneficial.

Key words: idioms, proverbs, Teaching Turkish as a foreign language.

İçindekiler

Taahhütname	iii
Onay	i
Ön Söz	ii
Özet	iii
Abstract	iv
Tablolar Listesi.....	vii
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Amaç.....	2
Problem Cümlesi	2
Araştırmanın Önemi	2
Araştırmanın Varsayımları	3
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
Tanımlar.....	4
Alanyazın Taraması.....	5
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Tarihi Gelişimi.....	5
Deyimler ve Özellikleri	10
Atasözleri ve Özellikleri	14
Aile Kavramı	18
Deyim ve Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılması ve Önemi.....	19
Geleneksel Yaklaşım	23
Yapılandırmacı Yaklaşım	23
Sözcüksel Yaklaşım	24
Doğal Yaklaşım	25
Yabancı Dil Öğretimi Yöntemleri Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Deyim ve Atasözlerinin Aile Kavramı Üzerinden Öğretilmesi.....	25
Dil Bilgisi- Çeviri Yöntemi	26
Bilişsel Yöntem.....	27
İşitsel Dilsel Yöntem.....	28
Düzevarım Yöntemi.....	29
Yabancı Dil Öğretimi Teknikleri Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Deyim ve Atasözlerinin Aile Kavramı Üzerinden Öğretilmesi.....	30

Grupla Öğretim Teknikleri:	31
Bireysel Öğretim Teknikleri:	32
Yabancı Dil Öğretiminde Görsel ve İşitsel Materyaller	34
Görsel Araçlar	34
İşitsel Araçlar	34
Görsel - İşitsel Araçlar	34
Bölüm II: Yöntem	36
Evren ve Örneklem	36
Veri Toplama Aracı	39
Verilerin Analizi	40
Bölüm III. Bulgular ve Yorumlar	42
Cinsiyetin Sınav Başarısı Üzerindeki Etkisi	42
Yaşın Sınav Başarısı Üzerindeki Etkisi	44
Eğitim Seviyesinin Sınav Başarısı Üzerindeki Etkisi	46
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sorulara Verdikleri Cevaplar	48
Deney Grubu Öğrencilerinin Sorulara Verdikleri Cevaplar	62
Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorulara Verdikleri Cevaplar	75
Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler	90
Tartışma ve Sonuç	90
Öneriler	92
Kaynakça	94
Ekler	97

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1.	Deney Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetleri.....	38
2.	Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetleri.....	39
3.	Deney Grubundaki Öğrencilerin Yaş Aralıkları.....	39
4.	Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yaş Aralıkları.....	39
5.	Deney Grubundaki Öğrencilerin Eğitim Durumları.	40
6.	Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Eğitim Durumları.....	40
7.	Shapiro-Wilk Testi Sonuçları.....	48
8.	Tüm Öğrencilerin Başarı Durumu.....	50
9.	Cinsiyetin Sınav Başarısı Üzerindeki Etkisi.....	51
10.	13-34 Yaş Arası Öğrencilerin Başarı Durumları.....	52
11.	35-55 Yaş Arası Öğrencilerin Başarı Durumları.....	53
12.	Lise ve Altı Eğitim Seviyesine Sahip Öğrencilerin Başarı Durumlar.....	54
13.	Lisans ve Üzeri Eğitim Seviyesine Sahip Öğrencilerin Başarı Durumları.....	55
14.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Karı' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	55
15.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Koca' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	56
16.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Babanne' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	56
17.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Dede' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	56

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
18.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Anne’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	57
19.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Kız’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	57
20.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Baba’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	57
21.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Oğul’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	58
22.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Abla’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	58
23.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Kız Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	58
24.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Ağabey’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	59
25.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Erkek Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	59
26.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Dede’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	59
27.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Torun’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	60
28.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Babamın kız kardeşi benim...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	60

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
29.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Annemin annesi benim ...dir.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	60
30.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Teyzemin oğlu benim ...dir.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	61
31.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Enişte kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	61
32.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Dayı kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	62
33.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 1. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	62
34.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 2. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	63
35.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 3. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	63
36.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 4. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	64
37.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 5. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	64
38.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 1. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	65
39.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 2. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	66

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
40.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 3. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	66
41.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 4. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	67
42.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 5. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	68
43.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Karı’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	68
44.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Koca’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	69
45.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Babaanne’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	69
46.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Dede’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	69
47.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Anne’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	70
48.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Kız’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	70
49.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Baba’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	71
50.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Oğul’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	71

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
51.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Abla’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	71
52.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Kız Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	71
53.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Ağabey’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	72
54.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Erkek Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	72
55.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Dede’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	72
56.	Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Torun’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	73
57.	Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Babamın kız kardeşi benim...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	73
58.	Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Annemin annesi benim ...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	73
59.	Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Teyzemin oğlu benim ...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	74
60.	Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Enişte kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	74
61.	Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Dayı kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	75

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
62.	Deney Grubu Öğrencilerinin 1. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	75
63.	Deney Grubu Öğrencilerinin 2. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	76
64.	Deney Grubu Öğrencilerinin 3. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	76
65.	Deney Grubu Öğrencilerinin 4. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	77
66.	Deney Grubu Öğrencilerinin 5. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	78
67.	Deney Grubu Öğrencilerinin 1. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	78
68.	Deney Grubu Öğrencilerinin 2. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	79
69.	Deney Grubu Öğrencilerinin 3. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	80
70.	Deney Grubu Öğrencilerinin 4. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	80
71.	Deney Grubu Öğrencilerinin 5. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	81
72.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Karı’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	82

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
73.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Koca’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	82
74.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Babanne’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	82
75.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Dede’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	83
76.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Anne’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	83
77.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Kız’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	83
78.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Baba’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	84
79.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Oğul’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	84
80.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Abla’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	84
81.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Kız Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	85
82.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Ağabey’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	85
83.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Erkek Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	85

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
84.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Dede’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	86
85.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Torun’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar.....	86
86.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Babamın kız kardeşi benim...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	86
87.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Annemin annesi benim ...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	87
88.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Teyzemin oğlu benim ...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	87
89.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Enişte kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	88
90.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Dayı kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	88
91.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 1. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	88
92.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 2. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	89
93.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 3. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	90
94.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 4. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	90

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
95.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 5. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	91
96.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 1. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	92
97.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 2. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	92
98.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 3. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	93
99.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 4. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	94
100.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin 5. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	94

Bölüm I: Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumu ile problem cümlesi ve alt problemlere, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımlarına yer verilmiştir.

Problem Durumu

Dil, bir topluluğun içinde yaşayan bireylerin iletişim kurabilmesine yarayan bir organizmadır. Bugün sürekli değişen ve gelişen dünyada sadece beraber yaşadığımız insanlarla iletişimde bulunmak yeterli olmamakla birlikte, farklı toplumlardaki insanlarla iletişimi zorunlu kılmaktadır.

Yaşadığımız yüzyılın, bilgi ve teknoloji yüzyılı olduğunu düşünürsek; bugün dünya medeniyetleri seviyesine erişmek, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelere yetişmek amacıyla yeni bir dil öğrenmek, gereklilik haline gelmiştir. Aynı zamanda gelişen ve bilinçlenen dünyada insanlar, farklı bir dil öğrenmeyi ayrıcalık olarak görmektedir.

Dünyanın en çok konuşulan beşinci dili olan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine son yıllarda önem vermeye başlanmıştır. Bir ulusun dilinin yabancı dil olarak öğretilmesi, her şeyden önce devletin sahip çıkıp yönlendireceği, politikalarını saptayacağı bir iştir (Tosun, 2005).

Günlük hayatta çok kullanılan atasözleri zengin anlatım imkânları sunan kültür hazineleridir, ait oldukları milleti yansıtır (Tekşan, 2014). Genellikle daha önce yaşayan insanların tecrübe ve birikimlerinin kısa, özlü ve kafiyeli şekilde yazıya dökülmüş halidir. Deyimler ve atasözleri bir milletin geleneklerini, göreneklerini ve manevi değerlerini öğrenmenin yollarından biridir. Yabancı dil öğrenen bireyin konuşma esnasında deyimler ve atasözlerini anlaması ve kullanabilmesi o dildeki bilgi ve becerisini göstermektedir.

Deyimler ve atasözlerini öğretim programına uygulamadan önce öğrencilerin ilgisi, hazırlanacak materyallerde hangi deyim ve atasözlerinin, ne şekilde kullanılacağı bir sorun

oluşturmaktadır. Sorunların giderilmesi için bu doğrultuda çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Amaç

Türkçe, eski tarihlerden bu yana yabancı dil olarak öğretimi yapılan diller arasındadır. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Ancak, son yıllarda yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ciddi anlamda önem kazanmıştır, bu da beraberinde daha sistemli bir öğretimi gerekli kılmaktadır. Özellikle, yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi konusunda öğretim programları ve öğrenci gereksinimlerine ilişkin araştırmalar eksiktir (İşcan, 2011).

Bu araştırma genel olarak yabancı dil öğretiminde özel olarak Yabancılara Türkçe öğretiminde deyim ve atasözü öğretiminde etkinliklerin ne derece gerekli olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır.

Türk kültüründe geçmişten günümüze aileye, aile bireyelerine ve ailenin korunmasına verilen önemden yola çıkılarak, deyimler ve atasözlerinin sınırlandırılmasında aile kavramı seçilmiştir. Bu çalışmada deyim ve atasözlerinin aile kavramı çerçevesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkısı incelenecektir.

Bu çalışmayla elde edilen bulgular Türkçe öğretimindeki eksikliklerin giderilmesi açısından, var olan alanyazına ve bundan sonra yapılacak araştırmalara kaynak olması açısından katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler aile kavramı üzerinden deyimler ve atasözleri nasıl öğretilir?” şeklindedir.

Araştırmanın Önemi

Bir toplumun kültürünün nesilden nesile aktarılmasında çok önemli bir rol oynayan atasözleri, bir milletin değer yargılarını anlatan özlü sözlerdir (Esen ve Yılmaz, 2015). Bu

sebeple yabancı dil öğretiminde kültür ögesi olarak deyimlerin ve atasözlerinin öğretimi zorunlu hale gelmektedir.

Toplumun en küçük birimi olan aile, insanoğlunun doğar doğmaz dahil olduğu bir yapıdır. Bu yüzden öğrenme öncelikle aile bireyleriyle başlar. Yabancı dil eğitimi de aynı dil gelişimi gibi önce ailede başlar. Yabancı dil öğrenen kişi, günlük hayatını devam ettirebilmesi için aile kavramını ve aile bireylerini bilmesi gerekmektedir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında yüksek lisans ve doktora araştırmaları olmasına rağmen alanda aile kavramı hakkında yapılan çalışma olmadığı görülmüştür.

Alanyazında deyimler ve atasözleri hakkında yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere deyimler ve atasözleriyle aile kavramının öğretimi hakkında yapılan ilk çalışmadır. Bu çalışmada elde edilen veriler yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanından geliştirilecek eğitim programlarına ve eğitim materyallerine katkıda bulunması beklenmektedir.

Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışmada kullanılan veri toplama aracının araştırmanın amacına uygun veriler toplanmasında etkili olduğu varsayılmıştır.

Bu çalışmaya katılan öğrencilerin veri toplama aracı maddelerine verdikleri cevaplar gerçeği yansıtmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

- Samsun- Atakum Halk Eğitim Merkezine bağlı 2016- 2017 eğitim öğretim yılında A1 ve A2 kurlarını bitiren 53 öğrenci ile sınırlıdır.
- Sevim Yörük- Yaşar Yörük, Açıklamalı Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü,
- M. Ertuğrul Saraçbaşı – İbrahim Minnetoğlu, Örnekle Ve Açıklamalı Türk Atasözleri Sözlüğü Ve Örnekle Açıklamalı Türkçe Deyimler Sözlüğü kullanılmıştır.

- Bu araştırma da öğrencilerin sadece aile bireylerini tanımları istenmiştir.

Tanımlar

Deyim: Anlatım gücünü artırmak için, gerçek anlamı dışına kayan, bazı sözcükleri değişmediği halde bazıları değişip çekimlenebilen kalıplaşmış birden çok sözcük (Hatiboğlu,1972).

Atasözü: Anonim özellik taşıyan, atalardan kaldığı kabul edilen ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiği gözlem ve denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış söz (Korkmaz,2003).

Ana dil: Ana dili kavramını Gramer Terimleri Sözlüğünde Korkmaz (2003:296), insanın doğup büyüdüğü aile ve soyca bağlı bulunduğu toplum çevresinden öğrendiği, bilinçaltına inen ve kişilerle toplum arasındaki ilişkilerde en güçlü bağı oluşturan dil.

Alanyazın Taraması

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Tarihi Gelişimi

Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır (Aksan, 2009). Dil, hayatın her alanında olan aynı zamanda hayatı devam ettiren, insan ve toplumla bir olmuş bir yapıdır.

Demirel (2014) ise dil tanımlarında ortak olan öğeleri şöyle sıralamıştır:

- Dil, bir sistemdir.
- Dil, seslerden oluşur.
- Dil, bir iletişim aracıdır.
- Dil bir düşünme aracıdır.
- Dil insanların oluşturduğu toplumlarda kullanılır.

Türkçe tarihi bilinen ilk yazılı kaynağıyla VII. yüzyıla dayanan köklü ve sondan eklemeli, ses uyumunu kazanmış, özne-nesne-yüklem söz dizimine dayalı bir dil yapısına sahiptir.

Bu dil özelliklerine sahip olmayan ana dili konuşurları tarafından kolay anlaşılabilir değildir. Bu durumda Türkçeyi öğrenmek farklı dil ailelerinden gelen öğrenciler için zorlaşabilmektedir.

Yabancılar Türkçenin Öğretimi konusunda yazılan ilk eser, Kaşgarlı Mahmut'un 1072-1074 yılları arasında yazmış olduğu Divânü Lugâti't-Türk'tür. Bu eserde Kaşgarlı çok başarılı bir yöntem izlemiştir (Barın, 2004). Kaşgarlı Mahmut dil öğretiminde o dönemde kullanılmayan bir yol izlemiş, medreselerdeki gibi kuralları vermek yerine önce örnekleri vermiş sonra kurallara varmıştır. Çok sayıda örnek vermiş, günlük hayatta dâhil olmak üzere birçok konuyu örneklerde işlemiştir. Sadece Türkçeyi öğretmemiş aynı zamanda kültürü de tanıtmış ve anlatmıştır. Tekrar yapmayı önemli bulmuş ve yeri geldiğinden bir kuralı tekrar

tekrar anlatmıştır. Ayrıca bu eseri oluştururken üzerinde birkaç denemeden sonra bugüne gelen eserini yazmıştır.

Codex Cumanicus (Latince-Farsça-Kıpçakça Sözlük) XIV. yüzyılda Fransiskan rahiplerince halk ağzından derlenerek yazılan, gramer anlatan, Türkçe ve Latince kelime listelerine sahip, Türkçe metinler ve sözlük parçalarını barındıran, Almanca – Türkçe küçük bir de sözlüğü olan Kıpçak Türkçesi bir eserdir.

Kitabü'l-İdrâk Li-Lisânü'l-Etrak (Türklerin Dilini Anlama Kitabı) Memlûkler döneminde 1312 yılında Esirü'd-din Ebû Hayyan kaleme almıştır.

Kitab-ı Mecmû-i Türcümân-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî adlı eser XIV. yüzyılın ilk yarısında Halil bin Yusuf el-Konevî tarafından 1343'te yazılmıştır. Türkçe, Farsça ve Moğalcanın Bütün Çevirmenlerinin Kitabı anlamına gelmektedir.

Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye (Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü) 1425'ten önce, Suriye de yaşadıkten sonra Mısır'a gelen ana dilinin Arapça olduğı bilinen ancak Türkçe ve Farsça'yı iyi bilen birisidir tarafından yazılmıştır.

Türkçe ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı anlamına gelen Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lugati't Türk ve'l-Kıfçak adlı eser Cemalü'd –din Ebi Muhammed Abdullahi't Türkî tarafından XV. asrın ilk yarısında yazılmıştır.

Yabancılarla Türkçe öğretiminde diğere önemli eser Ali Şir Nevai'nin Muhakemetü'l-Lugateyn adlı eseridir. XV. yüzyılda yazılan bu eserde Farsça ve Türkçe karşılaştırılmıştır.

Arap dilinde yazılmış bir Türkçe dil bilgisi kitabı olan El-Kavaninü'l-Külliyeye Li Zapti'l Lügati't-Türkiyye XV. yüzyılda yazılmıştır. Türk Dilinin Öğrenilmesi İçin Bütün Kurallar anlamına gelmektedir.

Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye (Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü) 1425'ten önce, Suriye de yaşadıkten sonra Mısır'a gelen ana dilinin Arapça olduğı bilinen ancak Türkçe ve Farsça'yı iyi bilen birisidir tarafından yazılmıştır.

XIII. yüzyıldan XV. yüzyılın sonuna kadar Eski Anadolu Türkçesi dönemidir. Bu dönem siyasi ve sosyal gelişmelerden dolayı bölümlere ayrılmıştır.

Anadolu Selçukluları döneminde Türkçe önemini yitirmiş, bilim ve edebiyat dili olmaktan çıkmıştır.

XIII. yüzyıl sonu XV. yüzyıl başlarına Beylikler dönemi adı verilmektedir. Bu dönemde Oğuzca yazı dili olarak kullanılmaktadır. Bu dönemin en önemli olayı Karamanoğlu Mehmet Bey'in 15 Mayıs 1277 Perşembe günü yayımladığı 'Bugünden sonra divanda, topluluklarda, çarşıda, mecliste, meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır.' buyruğudur.

XVI. yüzyılın başlarından XX. yüzyılın başlarına kadar konuşulup yazılan Türkçeye Osmanlı Türkçesi ya da Osmanlıca adı verilmektedir. Bu dönemde Türkçe büyük değişikliklere uğramış ve en çok eser bu dönemde verilmiştir.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte eğitim politikalarında da yenilik yapılmıştır. Türkçenin ana dil olarak öğretimi ve korunması konusunda büyük adımlar atılmıştır. 1932 yılında Atatürk'ün emriyle kurulan 'Türk Dili Tetkik Cemiyeti' (Türk Dil Kurumu) Türkçenin gelişmesi, özleşmesi, güzelleşmesi için çok önemli çalışmalar yapmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine 1960'lı yıllarda önem verilmeye başlanmıştır. 1965'te Kenan Akyüz'ün Yabancılar İçin Türkçe Dersleri Konuşma, Okuma adlı kitabı çıkmıştır. Daha sonra 1969'da Hüseyin Aytaç - M. Agâh Önen'in Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe adlı kitabı çıkmıştır.

Sermet Sami Uysal tarafından 1979'da Yabancılar İçin Türkçe Dersleri adlı kitap yazılmıştır.

1980'li yıllara gelindiğinde diğer ülkelerde Türkçenin ve Türkiye'nin geleceği üzerine araştırmalar yapıyordu. Ancak Türkiye'nin bu konuda henüz ne netleşmiş bir devlet politikası ne de özel teşebbüs olarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine ait bir planı ve

programı olduğu söylenebilir. Bir başka deyişle yabancı dil olarak Türkçe alanında ülkemiz 1980’li yıllarda henüz emekleme durumundaydı denebilir (Göçer, 2013).

1981’de Kaya Çan’ın Yabancılar İçin Türkçe - İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri kitabı, M. Hengirmen- N.Koç’un 1982’de Türkçe Öğreniyoruz adlı kitapları çıkmıştır.

Ülkemizde yabancı dil olarak Türkçeyi öğreten kurumların tarihi çok yenidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusu bugüne kadar çalışma programına bile alınmamıştır. Bu nedenle yabancılara Türkçe öğretimine, ilk kez yüksek öğrenim kurumlarında yabancı öğrencileri Türkiye’de ki üniversite öğretimine hazırlamak için başlanmıştır. Bu kurumlardan bazıları şunlardır: Boğaziçi ve İstanbul Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara ve Ege Üniversitesi.

TÖMER, Ankara Üniversitesi tarafından 1984 yılından yabancılara Türkçe öğretmek için açılmıştır. Faaliyetlerine farklı illerde ‘TÖMER’ adıyla devam etmiştir. Ankara Üniversitesinden sonra birçok üniversite Türkçe öğretim merkezleri açmıştır. Üniversitelerin Türkçe öğretim merkezleri ve özel kuruluşlar Türkçe öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

1985’te çıkan Tahir Nejat Gencan’ın Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe Öğreniyorum adlı kitabı yabancı dil olarak Türkçe öğretimine önem verildiğini göstermektedir.

Üniversiteler dışında Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine yönelik çalışmalar akademiler, vakıflar, dernekler, kültür merkezleri, kurslar ve büyükelçiliklerde devam etmektedir.

TİKA(Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı) yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılmak üzere temel, orta, ileri ve yüksek seviye olmak üzere hazırlattığı sekiz kitapla bu alana fayda sağlamıştır.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) 2010 yılında kurulmuş ve dünyanın farklı yerlerinde yaşamını sürdüren Türklerin, benzer tarih ve kültürel mirasa sahip olan soydaş ve akraba topluluklarla ilişkiler sürdüren bir kurumdur.

2000'li yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı uluslararası düzeyde toplantılar düzenlemiştir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde yaşanan problemler, eğitim programları, yöntem ve teknikler, ders kitapları hakkında çalışmalar yapılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretecek eğitimcilerin eğitimi hakkında MEB ve YÖK işbirliği yapmıştır.

Avrupa'yla bütünleşme sürecinde Türkiye'ye ve Türkçeye olan ilgi, giderek artmaktadır (Demirel, 2002). Avrupa'da yaşayan Türkler, Türkiye'yi merak edenler, Türkiye'de iş bulmak isteyen herkes Türkçeyi öğrenmek istemektedir. Bu yüzden Avrupa'da Türkçe eğitime ilgi artmaktadır.

Eğitim Fakültelerindeki Yabancı Diller bölümlerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili derslere yer verilmektedir.

Türkçe öğretmenliği bölümündeki öğrencilere yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili dersler ve sertifikalar verilmektedir. Yükseköğretim kurumlarında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yüksek lisans ve doktora düzeyinde ele alınmaya başlanmıştır.

Avrupa Birliği öğrenci ve öğretmen değişimi yapan, dil ve kültür öğrenme olanağı veren projeler yapmaktadır. Türkiye'de bu projelerde yer almıştır. Bu programların sonucunda Türkçenin pasaport dillerden biri olması için yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi gereklidir. Böylece Türkçe Avrupa'da yeni bir kültür, kültürel zenginlik olacak aynı zamanda Avrupa ile ilişkilerimizi kolaylaştıracaktır.

Yunus Emre Enstitüsü, Yunus Emre Vakfına bağlı olarak faaliyetlerine 2009 yılında başlamış ve yurt dışında 43 kültür merkezi bulunmaktadır. Merkezlerinde Türkçe

öğretmenin yanı sıra üniversitelerle iş birliği yaparak Türkiye’den diğer ülkelere öğretim görevlileri göndermektedir.

2016 yılında kurulan Türkiye Maarif Vakfı uluslararası alanda eğitime önem veren bir kurumdur. Yurtdışına Türkiye’den öğretmenler göndererek yabancılara dil olarak Türkçe eğitimine destek vermektedir.

Deyimler ve Özellikleri

Deyim, TDK (2000) tarafından genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış anlatım olarak açıklanmaktadır.

Deyim, belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan söz olarak açıklamaktadır (Aksan, 2009).

Sözcükler bir araya geldikler zaman, tümünün anlamı eğer teker teker sözcüklerin anlamlarından daha başka ise, o zaman böyle bir karışıma ‘deyim’ denilir (Başkan, 1969).

Deyim, “Çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük toplulukları.”dır (Aksoy, 1971).

Topaloğlu (1989) ise deymi “Çekici bir anlatım özelliği taşıyan, genellikle gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış kelime öbeği.” olarak tanımlamaktadır.

Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü deymi “Bir tür sözlüksel birim oluşturan anlambirim toplaşması, genellikle öz anlamından az çok ayrı bir anlam içeren kalıplaşmış söz.” biçiminde tanımlamaktadır (Vardar, 2002).

Püsküllüoğlu (1995), deyimleri “Anlatıma akıcılık, çekicilik katan çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan, genellikle de birden çok sözcüklü dil ögesi, kalıplaşmış sözcük topluluğu.” şeklinde açıklamaktadır.

Demir (2004), “Deyimler, anlatım gücünü arttırmak için kullanılan genellikle gerçek anlamlarının dışına kayarak mantık dışı hayaller, düşünceler taşıyan kalıplaşmış sözlerdir.” biçiminde ele alır.

Aksakal, söyleyeni belli olmayan, en az iki sözcükten oluşmuş, gerçek manasını kaybetmiş ve başka bir anlamda kullanılan kalıplaşmış kelime gruplarını ‘deyimler’ diye adlandırmak gerekliliğinden bahseder (Akt. Kenzhalin, 2017).

Türkçe deyimler açısından oldukça zengin bir sözvarlığına sahiptir. Yazıda ve sözde sıklıkla kullandığımız deyim, artık dilin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Deyimler de atasözleri gibi az sözle çok şey anlatmanın en güzel örneğidir.

Dilimizdeki deyimler sadece Türkçeye has özelliklere sahiptirler. Türkçe doğaya sıkı sıkıya bağlı, anlatım sırasında doğadan yararlanan, olayları, durumları ve duyguları somut nesnelere dayanarak, somutlaştırma adını verdiğimiz aktarmalar yoluyla dile getiren bir dildir (Aksan, 2009).

Deyimlerin oluşması uzun zaman almış, ortaya çıkan her deyim belli bir yaşanmışlık sonucu ortaya çıkmıştır. Deyimin oluşmasında o kültüre ait gelenekler, yaşam şekli iz bırakmıştır. Dilimizin ilk yazılı belgelerinden olan Orhon Yazıtlarına bakıldığında birçok deyimle karşılaşmaktadır. Deyimler, yüzyıllar öncesinden günümüze değin dilimizin söz varlığında yaşamaktadır (Akyalçın, 2012).

Deyimlerde amaç ders vermek, yol göstermek değildir. Deyimler anlatımı güzelleştirmek için kullanılan, çoğunlukla sözcük grubu halinde olan yapılardır. Anlatması uzun ve karışık olan konularda anlatımı kolaylaştırmak içinde kullanılmaktadır.

Deyimlerin temel özellikleri olarak:

- Asgari iki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşurlar,
- Yapısal olarak cümle gibidirler,
- Gerçek anlamlarından tamamen uzaklaşıp mecaz anlam kazanırlar.

- Mastar şeklinde olup fiil gibi çekimlenebilirler,
- Cümlede isim, fiil, ünlem gibi görevlerini vardır,
- Atasözleri gibi söyleyeni belli değildir.

Deyimler en az iki sözcüğün birleşmesiyle oluşan yapılardır. Bu bir araya gelen kelimeler bazen kendi anlamlarını kaybedip birlikte yeni bir anlam kazanırlar. Devede kulak, çantada keklik vb. Bazen de sözcükler gerçek anlamlarını kaybetmeden yeni bir anlam oluştururlar. İsmi var cismi yok, ağzına layık, ağzını aramak, bozuntuya vermemek vb.

Eksilteli cümle, ikileme vb. biçiminde olan deyimler de vardır.

Deyimler genellikle en az iki sözcükten oluşan söz gruplarıdır:

- İki kelimeden çok ögesi bulunan ve değişik yapıda deyimler: her ne kadar, eski göz ağrısı, o gün bugün, kaşla göz arasında...
- Nadiren tek bir sözcükten oluşan deyimler: Kalkuyruk, kaşarlanmış, gedikli...

Deyimlerin genellikle mecaz anlam taşırlar. Deyimi oluşturan kelimelerin anlamlarıyla, deyim oluşuktan sonraki anlamı farklıdır.

Küplere binmek: Sinirlenmek (Küpün üzerine oturmak anlamında değildir.)

Derdini dökmek: Çekilen sıkıntıların anlatılması.

Gerçek anlamını yitirmeyen deyimlerde vardır. Deyimi oluşturan kelimeler kendi anlamlarını kaybetmezler. Deyimin anlamı ile kelimelerin anlamları aynıdır.

Çoğu gitti azı kaldı: Yapılmakta olan işin en önemli, en zor bölümü bitti.

İyi gün dostu olmak: Sadece iyi günlerde görünmek.

Deyimler en az iki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşurken aynı kelimenin tekrarıyla oluşanlar, ikilemelerden ve yansıma sözcüklerden oluşanlar da bulunmaktadır. İkilemelerden oluşan deyimler bazen bir anlamlı bir anlamsız sözcükten oluşabilir. Ev bark, eğri büğrü, çer çöp vb.

Deyimler bir durumu belirtmek amacıyla kullanılan kalıp sözlerdir. Kural niteliğinde değildirler. Ders verici, bir yargı bildirici değildirler. Bu açıdan atasözleri ile karıştırmamak gereklidir.

Deyimler kalıplaşmış sözlerdir. Genel olarak sözcük grubunun yapısı değiştirilmez, eş anlamlı kelimeler kullanılmaz. Ancak bazı deyimlerde sözcük grubunun yapısı değiştirilmeden fiiller ve zamirler çekimlenebilir. Bana hava hoş deyimi; sana hava hoş, size hava hoş, onlara hava hoş gibi.

Deyimlerde benzetmeler çok kullanılır. Barut fıçısı gibi olmak (çok kızgın olmak), Baston yutmuş gibi yürümek, kafası kazan gibi olmak vb.

Deyimler ustaca bir araya getirilmiştir. Bu sözlerde oluşturulurken dilin çeşitli sanatlarından ve olanaklarından yararlanılmıştır. Eceline susamak, ekmeğini taştan çıkarmak kafa patlatmak (bir konu hakkında çok düşünmek) vb.

Deyimlerde topluma mal olmuş geçmişten gelen sözlerdir. 'Yüreği soğumak' deyimini XV. yüzyılda Şeyhi'nin Harname adlı eserindeki şu beyitinde görmekteyiz:

Yüreği sovumadı söğmeğile

Olımadı eşeği döğmeğile

Geçmişten bugüne gelen deyimler olduğu gibi eskide olmayan günümüzde kullanılan deyimlerde vardır. Yeşil ışık yakmak, yağlı müşteri vb.

Deyim kabul edilen dualarımızda vardır. Anlatımı kulağa hoş getirebiliyorsa dua ve beddualar da deyim olarak sayılabilirler. En sık kullandığımız eline sağlık, başını yesin vb.

Hem deyim hem atasözü kabul edilebilecek sözler vardır. Bunun sebebi atasözlerinin ya da deyimlerin iyi anlaşılammış olmasından değil bu sözün iki anlamı olmasından ya da iki türlü yorumlanabilmesinden kaynaklanmaktadır.

‘Çam sakızı çoban armağanı’ atasözü olarak hediyein değeri alanın gücü kadardır anlamına gelir. Deyim olarak kullanıldığında aldığım şey değerli bir şey değil ancak bunu alacak gücüm vardı anlamına gelir.

Bazı deyimler fiil çekiminin değişmesi ile atasözüne dönüşebilir ya da atasözü durumundayken deyim haline gelebilirler.

Örneğin: ‘Doğmadık çocuğa don biçilmez.’ atasözüdür. ‘Doğmadık çocuğa don biçmek’ deyimdir.

Atasözleri ve Özellikleri

TDK (2000, s. 86), atasözlerini uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş öğüt, atalar sözü olarak açıklamaktadır. Kim tarafından söylendikleri ve ne zaman ortaya çıktıkları belli değildir.

Arapça “nush, nasihat, meviza”, Farsça “pend” ve Moğolca “erdeni üge: cevherli söz”ün verdiği düşüncüyü geçmişten günümüze getiren, bugünden de geleceğe götürecek olan sözlerdir.

Aksan’a (2009) göre atasözleri her ulusun kendi deneyimleriyle, bilgeliğiyle oluşturduğu atasözleri bir dil birliğinin dünya görüşünü, yaşayış biçimini yansıttığı gibi o toplumun kültür tarihiyle de ilgili bilgiler verir.

Aksoy, atasözlerini biçimsel özellikler ve kavramsal özellikler olmak üzere iki açıdan inceler (Akt. Özkan ve Gündoğdu, 2011). Atasözlerinin şekil özellikleri, belirli sözcüklerle söylenmiş olmaları ve sözcüklerin yerine eş anlamlılarının bile getirilemeyeceği, kısa ve net olması, geniş zamanda veya emir kipiyle kullanılmasıdır. Kavram olarak toplumu ilgilendiren olayların doğa olaylarının meydana gelmesiyle ilgili bilgi vermesi, az sözle çok şey anlatıyor olması, gerçekleri, felsefi görüşleri bildirmesi, gelenek ve görenekleri, halk arasındaki birtakım inanışları bildirmesidir

Ömer Asım Aksoy, atasözünün yedi temel kavram özelliği olduğunu belirtmiştir (Akt.Stanek, 2016):

- Sosyal olayların nasıl olageldiklerini bildiren atasözleri,
- Doğa olaylarının nasıl olageldiklerini bildiren atasözleri,
- Toplumsal olayların nasıl olageldikleri ve ders almamızı hatırlatan atasözleri,
- Öğüt ve ders veren atasözleri,
- Gerçeklere dayanarak düşünce bildiren atasözleri,
- Töre ve ananeleri bildiren atasözleri,
- İnanışlar hakkında bilgi veren atasözleri.

Atasözlerinin oluşumu ilk insanlar tarafından ortaya konulmuştur. Zaman geçtikçe birçok kişi onun üzerine ekler ve değişiklikler yapmış, diğer insanların beğeneceği kullanacağı benimseyeceği biçimler vermişlerdir. Bu yüzden atasözleri halka mal olmuş, bir kişinin malı olmaktan çıkmıştır.

Tarihle yaşıt bir medeniyete sahip olan Türk milletinin, çok yönlü, köklü, zengin ve renkli bir kültürü vardır (Ögel, 2000). Biriktikçe büyüyen kültür, ülkelerin kalıcı olmasında da etkili olmuştur. Türklerde de durum aynı şekildedir; devletler yıkılmış yerine yenileri kurulmuş, yaşanan yerler değişmiştir. Ancak bugün bakıldığında İzmir’de yaşayan biriyle Tanrı Dağlarında yaşayan bir Türkün kültüründe ortak noktalar vardır.

Sözlü kültürümüzün önemli ürünlerinden olan atasözleri, atalarımızın engin tecrübelerinin, düşüncelerinin sağlam bir mantık süzgecinden geçirildikten sonra, söze dönüştürülmesiyle oluşur (Aksoy, 1984). Toplumların ortak geçmişleri, gelenekleri görenekleri, fikirleri, inançları ve daha birçok etken atasözlerinde ifadesini bulur. Atasözleri bu yüzden yüksek kültür mirası kabul edilir. Milletin ortak duygu, düşünce ve inançlarını gösterir.

Atasözleri, belli bir bilgi birikimi ve tecrübe sonucu ortaya çıkmış sözlerdir. Bu yüzden herkes tarafından kabul edilmektedir. Kim duyarsa duysun zihninde aynı fikir uyanmaktadır.

Baltacıoğlu'na göre (1994) atasözleri, sadece dikkate değer sözler değil aynı zamanda yalanlanamayacak derecede doğru ve objektif bilgilerdir. İلمي gerçeklerle birlikte felsefi hakikatleri de bünyesinde barındırır.

Yalın sözlerdir. Anlatılmak istenen fikir açıkça ortaya konmaktadır. İnanırcılık özelliği vardır. Birçok atasözü mecaz anlam barındırmaktadır. Söz sanatları atasözlerinde sık sık kullanılmaktadır. Çoğu atasözünde mecazlı anlatım varken bazı atasözleri gerçek anlamında kullanılmaktadır.

Bazı atasözleri kurallı cümle biçimindedirler bazıları devrik cümle şeklindedirler.

Karşılıklı konuşma ve hikâye anlatma şeklinde atasözleri vardır.

Çocuğa ne işliyorsun demişler, büyüğün yaptığını işliyorum demiş.

Atasözlerinde de kelimeleri eş anlamlılarıyla değiştirmek ya da kelimelerin yerlerini değiştirmek anlamın bozulmasına yol açar.

Atasözleri yol göstermek, bilgi vermek, insanlara öğüt vermek amacıyla kullanılmaktadır:

- Sosyal olayların nasıl meydana geldiğini bir gözlem ve deneme süreci sonunda tarafsız bir şekilde bildiren atasözleri: 'Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.' vb.
- Doğa olaylarının nasıl meydana geldiğini bir gözlem ve deneme süreci sonunda tarafsız bir şekilde bildiren atasözleri: 'Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.' vb.
- Toplumsal olayların nasıl meydana geldiğini bir gözlem ve deneme süreci sonunda tarafsız bir şekilde bildiren ve bundan ders çıkarmamızı bekleyen atasözleri: 'Ağlamayan çocuğa meme vermezler.'

- Öğüt veren atasözleri: ‘Çirkefe taş atma, üstüne sıçrar.’
- Yol gösteren atasözleri: ‘Can bostanda bitmez.’
- Töre ve ananeleri anlatan atasözleri: ‘Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var.’
- Bazı batıl inanışları anlatan atasözleri: Ananın bahtı kızına.

Birbirine ters anlamı olan atasözleri vardır. Bir olay farklı ortamlarda ayrı ayrı sonuçlar verebilir. O zaman birbirini tutmayan sözler ortaya çıkabilir.

Yalancının evi yanmış kimse inanmamış. / Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.

Bazı atasözlerinde de iki yargı, iki kural bulunmaktadır. Yargılar arasında başlıca iki türlü ilgi bulunur.

- Atasözü iki cümleli bir benzetmedir. Biri benzeyen biri benzetilendir.
‘Demir tavında, dilber çağında.’
- İki cümle arasında birbirini tamamlayan ya da karşıt olan bir ilgi bulunmaktadır.
‘Aç bırakma hırsız edersin, çok sözleme arsız edersin.’

Atasözlerinde geniş zaman ve emir kipi kullanılmaktadır. Daha çok ders vermek amaçlı olan atasözlerinde emir kipi kullanılmaktadır. Bazı atasözlerinin de fiili söylenmemiştir.

Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Yöreden yöreye farklılıklar gösterebilir.

Atasözlerinin bir bölümü de dolaşıcı sözcüklerde olduğu gibi bir ülkeden çıkmış, çeşitli ülkelere, dillere yayılmıştır (Aksan, 2007). Bu özellikle komşu ülkelerde sık görülen bir olaydır. Toplumun hayatında ortaya çıkan büyük savaşlar, göçler kültür akrabalığını da yanında getirmiştir.

Türkçe: Büyük balık küçük balığı yutar. (yer)

Fransızca: Les gros poissons mangent les petits. (Büyük balıklar küçükleri yer.)

Almanca: Die grossen Fische fressen die kleinen. (Büyük balık küçük balığı yer.)

Türkçe: Dikensiz gül olmaz.

Fransızca: Il n'y a pas de rose sans épine. (Dikensiz gül olmaz.)

İngilizce: No rose without a thorn. (Dikensiz gül yoktur.)

Aile Kavramı

TDK'ye (2000, s. 24) göre aile, evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik, karı koca ve çocuklardan oluşan topluluk veya aynı soydan gelen kimseler zinciri olarak üç şekilde tanımlanmıştır.

Aile, bir çatının altında anne, baba ve çocuklardan meydana gelmektedir. Toplumlarda ailelerin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. İnsanlar ilkçağlardan bu yana aile şeklinde yaşarlar. Zaman değişirken aile içinde de değişimler olmuştur. Ailenin tanımı aynı kalmış fakat aile içindeki görevler zamanla değişiklik göstermiştir. Endüstri devriminden sonra anne baba çocuklar ve onların çocuklarının birlikte yaşadığı kalabalık aile türüne geniş aile denir. Yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşan aile türüne de çekirdek aile denir.

Türk toplumundaki aile yapısını üç dönemde inceleyebiliriz:

İslamiyet'in kabulünden önceki dönemde Türklerde evlenme şekli monogamidir. Aile içinde kadının yeri farklıdır, kadın ailede önemlidir. Türklerde kadın, devlet yönetiminde yer alır, mirastan hak talep edebilirdi.

İslamiyet'in kabulünden Cumhuriyet dönemine kadar olan dönemde İslamiyet ile birlikte gelen Arap kültürü aile yapısını da etkilemiştir. Araplardaki çok eşlilik Türk kültürüne de geçmiştir. Kadın değersizleşmiştir. Devlet yönetiminde hak sahibi olan kadın aile yönetimine bile karışamaz olmuş, boşanmalar erkeğin inisiyatifine bırakılmıştır.

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte aile yapısı da değişmiştir.

Atatürk 1925'te "Bir toplum, bir millet, erkek ve kadın denilen iki cins insandan oluşur. Mümkün müdür ki, bir kitlenin, bir parçasını ilerletelim, diğerini görmemezlikten gelem de kitlenin tümü ilerlemeye imkân bulabilsin? Mümkün müdür ki, bir toplumun yarısı

zincirlere bağı kaldıkça diğerk kısmı göklere ykseklebilsin? Őüphe yok, ilerleme adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve ilerleme ve yenileşme sahasına birlikte kesin aşamalar yaptırmak lazımdır...” yaptığı bu konuşmasında ailede kadının değerini belitmiş, aile hayatında yeni düzenlemeler yapılacağı müjdesini vermiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 1928 yılında kabulüyle Türk toplumunda aile kendisine yakışır biçimde toplumda yerini almıştır.

Aile Bireyleri:

- Anne – ana: çocuğı olan kadın
- Baba – ata: çocuğı olan erkek
- Kardeş: anne babaları aynı olan çocukların birbirine göre adı
- Kız: çocuklardan kız olanı
- Oğlan- oğul: çocuklardan erkek olanı
- Yavru: çocuklardan her biri
- Gelin: erkek çocuğun eşı
- Hala: babanın kız kardeşı
- Amca: babanın erkek kardeşı
- Teyze: annenin kız kardeşı
- Dayı: annenin erkek kardeşı
- Eş: karı kocadan her biri
- Evlat: bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk
- Karı: bir erkeğın evlenmiş olduğı kadın
- Koca: bir kadının evlenmiş olduğı erkek

Deyim ve Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılması ve Önemi

İnsan yığınlarının millet olabilmesinde dilin önemli bir yeri vardır. Dil dağınık halde bulunan insan yığınlarını bir araya getirip ortak bir paydada buluşturmakla kalmaz,

oluşmasını sağladığı bu birlikteliğin devam etmesinde de rol almaya devam eder (Köksal ve Varışoğlu, 2014, s. 492).

İnsanları bir araya getiren dil, onların toplum olmasını bir arada yaşamasını sağlayan en önemli etkidir. Ortak bir dile sahip olan insanlar, ortak bir tarihe ve ortak bir kimliğe de sahiptirler. Toplumun günümüze kadar edindikleri tecrübelerin, bilgi ve becerilerin en önemli aktarıcısı dildir.

Dil, bir milletin kimliği olması dolayısıyla kendisini konuşan toplumun özelliklerini en iyi yansıtan unsurdur (Varışoğlu, 2014, s. 493). Toplumun asırlardır biriktirdiği kültürel değerleri dil kendi üzerinden geleceğe taşır.

Bir insan topluluğu olan her yerde bir dilden ve kültürden söz etmek mümkündür. Bu kültürün devamının sağlanabilmesi için dil bir köprü görevi görmektedir. Dil, geçmişte olan olayları yaşanmışlıkları gelecek kuşakları aktarmaktadır.

Geçmişten gelen bir kültüre sahip olan milletler kültürlerini geleceğe dil aracılığıyla iletirler. Toplum içerisindeki insanlar geleneklerini, adetlerini, davranış ve toplum içindeki ilişkilerini geleceğe taşımak isterler. Bu taşıma işini en kolay dil aracılığıyla yaparlar. Bu kültür taşıyıcısı göreviyle dil, kültürün bütünlüğünü ve devamlılığını sağlar.

Jiang'ın dil ile kültür arasındaki ilişkiden yola çıkarak yaptığı benzetmeler dikkat çekicidir. Jiang dil ile kültürü bir buzdağına benzetmiş ve buzdağının görünen kısmının dil, suyun altında kalan büyük kısmının ise kültür olduğunu söylemiştir (Akt. Güneş, 2014, s. 502)

Deyimler ve atasözleri de geçmişteki gelenek ve göreneklerden, adetlerden ve sosyal değerlerden etkilenmiş, geçmişten iz taşıyan yapılardır. Bu büyük olaylardan çıkarılan sonuçlar geleceğe birer deyim ve atasözü olarak aktarılmıştır.

Her birinin dayandığı bir olay, bir durum bulunmaktadır. Yabancı dil öğretilirken öğrenciye sadece dilin kuralları değil aynı zamanda o dilin sahip olduğu kültürde öğretilmelidir.

Atasözleri, özellikle söyleyişi kuvvetlendirme, fikirlerimize kuvvetli birer kanıt oluşturma açısından kullanılabilir araçtır (Baş, 2002). Atasözlerini kullanırken dört temel beceriye faydalı olacak etkinlikler oluşturulabilir. Atasözlerinin en önemli özelliklerinden biri olan az sözle çok şey anlatma açısından yazma ve konuşma etkinliklerinde kullanılabilir, her atasözünün altında bir yaşanmışlık olduğu için merak uyandırma açısından dinleme etkinliklerinde kullanılabilir.

Genel olarak dil eğitiminde özel olarak da Türkçe eğitiminde atasözlerinden yararlanılarak verilecek bir eğitim ile; dilin kuralları, kullanılabilir en güzel ve en anlamlı örnekleriyle verilmiş olur (Esin, 2007). Deyim ve atasözlerinin içinde bulunduğu bir dil eğitim programı, dilin gücünü ve mantığını öğretmede, kelime haznesini genişletmede başarılı olacaktır. Bunun sonucunda sesletim sorunu, kelime yetersizliği gibi birtakım sorunların önüne geçilecektir.

Deyim ve atasözlerinin özellikleri, onların yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde önemini artırmaktadır. Çünkü dil öğretimi, kültür öğretiminden ayrı düşünülemez.

Öğrenilen yeni dilin kavram ve ifade dünyasını anlamlandırabilme, karşılaşılan olay ve durumlarda doğru tepkiyi verebilme ve kendini doğru ifade edebilme kültür aktarımı ile kazandırılabilir (Mutlu, 2016).

Kültür aktarımında kolaylık sağlayabilmesi açısından deyim ve atasözleri ideal dil öğeleridir. Çünkü deyim ve atasözleri kültür aktarımını kendi başlarına yapabilirler.

Tomalin ve Stempleski öğrencilerin yabancı dil derslerine istekli bir şekilde katılması ve öğretim etkinliklerinin kolayca anlaşılabilmesi için yabancı dilin kültürüne ait değerlerin aktarılmasının son derece önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda Tomalin ve

Stempleski yabancı dil derslerinde kültür öğelerinin aktarılmasındaki amaçları yedi başlık altında toplamışlardır (Güneş, 2014, s. 499):

- Öğrenciler, kültürün insanların davranışlarını etkilediklerini fark ederler,
- Öğrenciler, cinsiyet, yaş, sosyal sınıf gibi nedenlerin insanların davranışlarını etkilediğini görürler,
- Öğrenciler, ortak durumlarda farklı kültürlerde aynı tavırların gösterildiğini görürler,
- Öğrenciler, bazı kelime ve cümlelerin tesadüfen peş peşe gelmediklerinin farkına varırlar, bunun sebebinin kültür olduğunu anlarlar,
- Öğrenciler, kültüre tarafsız bakmaları gerektiğini öğrenirler,
- Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olurlar,
- Öğrencilerde, hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlarlar.

Yabancı dil öğretiminde ilk seviyelerden itibaren deyim ve atasözleri öğretilmeye başlanmalıdır. Topçu (1999), öğrenenlerin bu tür söz kalıplarıyla karşılaşmaları için ileri düzeyleri beklememeleri gerektiğini ileri sürmüştü ancak, bu savın gerçekleşebilmesi için bazı ön koşulların yerine getirilmesi gerektiğini söylemiştir.

Deyimler ve atasözleri seçilirken günlük hayatta ana dil konuşurlarının kullanım sıklıklarına göre seçilebilir.

Dili yeni öğrenen bir kişi tarafından kolay anlaşılabilmesi için dilbilgisi kurallarına uyan deyimler ve atasözleri seçilebilir eksilteli, devrik cümlelerden oluşan atasözleri daha ileri seviyelerde verilebilir.

Yabancı Dil Öğretimi Yaklaşımları Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Deyim ve Atasözlerinin Aile Kavramı Üzerinden Öğretilmesi

Dünyada günümüze kadar dil öğretimi için çeşitli kuramlar kullanılmıştır. Bu kuramlar amaçları itibari ile birbirinden farklı özellikler almışlardır. Dil öğretimi ilk önce dilbilgisi, tarih, coğrafya gibi konularda kullanılırken son yıllarda günlük dili kullanma, iletişim kurma gibi konular için kullanılmaya başlanmıştır. Dil öğreniminde amaçlar değiştikçe yaklaşımlar da buna göre şekil almışlardır. Dil yaklaşımlarının dayandıkları temellere göre şekillenmiştir.

Geleneksel Yaklaşım

Dil öğretimindeki en eski yaklaşımdır. Bu yaklaşımda amaç günlük dilde konuşma değil dilbilgisi ve kelime- kültür öğretimidir. Geleneksel yaklaşımda dil ve kültür ilişkisi üzerinde hareket edilmiştir. Dil öğretirken kültür öğelerine geniş yer verilmiştir. Dil öğretiminde etkinlikler düzenlenirken okuma metinlerinde edebiyat, tarih, deyimler ve atasözleri gibi konuların olmasına özen gösterilmiştir. Geleneksel yaklaşımda deyimler ve atasözleri dil öğretiminde etkin rol oynamıştır.

Yaklaşımın yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında araştırmamızın temel problemi bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Dil öğretiminde en eski yaklaşım olmasına rağmen kültürel değerlere önem vermesi açısından önemlidir. Bir dilin öğretiminde kültürü ayrılmaz bir parça olarak görmüş, günlük konuşmadan çok kültür öğretimine önem vermiştir. Bu sebeple deyim ve atasözü öğretiminde bu yaklaşımın faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Yapılandırmacı Yaklaşım

‘Dil edinilmez, öğrenilir.’ Dil öğrenme bireyin aktif çabalarıyla gerçekleşir. Dil becerileri zihinsel gelişime ve sosyal ilişkilere bağlı gelişir. Dil tek başına değil sosyal etkileşmelerle öğrenilir (Güneş, 2013, s. 42).

İnsanoğlu, bilgiyi doğrudan almanın tersine, bilgiyi kendi kendine oluşturur. Bu bilginin oluşması için, daha önce edindiği bir bilgi ve deneyime gerek vardır. Bilgi ne kadar iyi verilmiş olsa da, öğrenme sürecinde ğrenci bu bilgiyi kişiselleştirmez ve kullanmazsa, geçmişte yaşadıklarıyla bir bağlantı kuramazsa bilgiyi tam anlamıyla öğrenemez.

Yaklaşımın yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında araştırmamızın temel problemi bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yabancı dil öğrenen kişinin sosyal etkileşime girmesi onun deyimleri ve atasözlerini daha kolay öğrenmesini sağlayacaktır. Günlük konuşma dilinin ayrılmaz bir parçası olan deyimler ve atasözleri bu sayede iyi bir öğretme ve öğrenme etkinliği olacaktır. Dil ğrenen bireyin sosyal hayatta sıkça deyimler ve atasözleri ile karşılaşacak olması yabancı dil öğrenme konusunda dil becerilerini geliştirmede ona yardımcı olacaktır.

Yabancı dil ğretiminde de ğrenci yeni öğrendiklerini ve ana dilini birleştirip btnleştirebilirse öğrenme daha kalıcı hale gelecektir. Bu açıdan aile kavramı öğrencinin hem geçmişte hem gelecekte yanında olacağı için çok uygun bir konudur.

Sözcüksel Yaklaşım

1990'lı yıllarda alanda oluşan yeni gelişmeler sonucunda, gerek Batı Avrupa'da gerekse ABD'de yabancı dil ğretiminde söz dağarcığı ve birkaç sözcüğün bir araya gelerek oluşturdukları "dil parçaları" odak nokta haline gelmiştir. Formül dil olarak da adlandırılan bu dil dizgeleri, bir dilin söz dağarcının en kritik öğeleri olarak kabul edilmiştir. Böylece Sözcüksel Yaklaşım (Lexical Approach) doğmuştur (Güneş, 2009, s. 66).

Sözcüksel yaklaşım, temel olarak kelimeleri almış, ardından söz dizimine önem vermiştir. Söz diziminin dilin en önemli ögesi olarak belirtmiştir.

Yaklaşımın yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında araştırmamızın temel problemi bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Sözcüksel yaklaşımın davranışçı yaklaşımla ortak noktaları bulunmaktadır. Davranışçı yaklaşımda ki tekrar ve taklit etmeyi sözcüksel yaklaşımda öğrenme için gerekli olduğunu savunmuştur. Deyimlerin ve atasözlerinin kalıp yapılar olduğunu düşünürsek tekrar ve taklit etmenin faydalı olabileceğini düşünmekteyiz.

Doğal Yaklaşım

Öğrencilerin doğal bir ortamda ya da doğal ortam olma koşulları sağlanmış bir sınıfta, ana dilini yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin, sürecin başından sonuna kadar başka dil kullanmadan yaptıkları öğretim şeklidir. Sürekli konuşarak, iletişim kurarak ve yüz yüze etkileşimi gerçekleştirerek anlamlı bir dil yapısı oluşturulur; ancak dilbilgisi açıklaması yapılmadan basit cümlelerin kurulmasına önem verilir. İkinci dil ediniminin bir çocuğa ana dilini öğrenme sürecine çok benzer olduğunu kabul eden iletişime dayalı bir yaklaşımdır (Köksal ve Varışoğlu, 2014).

Yaklaşımın yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında araştırmamızın temel problemi bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Deyimler ve atasözleri doğal hayatın bir parçasıdır. İnsanlar konuşurken deyimler ve atasözlerini farkında olmadan kullanmaktadırlar. Bu açıdan doğal ortam koşullarında öğrenmeyi savunan bu yöntem deyim ve atasözleri öğretimi için en uygun yöntemlerden biridir.

Yabancı Dil Öğretimi Yöntemleri Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Deyim ve Atasözlerinin Aile Kavramı Üzerinden Öğretilmesi

Deyim ve atasözlerini yabancı dil öğrenme ve öğretme etkinliği olarak kullanacak olursak öğrenmede ki basitten karmaşığa ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır. Deyim ve atasözlerinin kullanımında ilk önce düz anlamları olanlarına öncelik verilmeli sonrasında mecazi anlamlarının düz anlamlarına yakın olanların seçilmesine özen gösterilmelidir.

Dil Bilgisi- Çeviri Yöntemi

Dilbilgisi - çeviri yöntemi Ortaçağda ortaya çıkmış bugüne kadar gelmiştir. Dilbilgisi- çeviri yönteminde adından da anlaşılacağı gibi önemli olan dilbilgisi kurallarıdır. Bir süre sonra bazı dilbilimciler amacın dilbilgisi kurallar öğretmek olmadığını yeni bir dil öğrenmek olduğunu söylemiştir. 1532 yılında Di Marini bir dilbilgisi kitabı oluşturmuştur. Plötz XIX. yüzyılda bu yöntemi geliştirmiş ve XX. yüzyılda da bu yöntem kullanılmıştır. Dilbilgisi çeviri yönteminin özellikleri şunlardır:

Dilbilgisi kuralları esas alınarak yabancı dil öğretmek istenir. Sözdizimine önem verilir. Önce ana dilin kuralları ayrıntılı bir şekilde verilir daha sonra hedef dilin kuralları açıklanır. Ana dil ve hedef dil birlikte kullanılır. Daha sonra metinler üzerinden çeviri çalışmaları yapılarak yabancı dil öğretilmeye çalışılır. Çeviri yapılırken kelime listeleri oluşturulur. Kelime listeleri çeviri yapılan metinlere ait olduğu için sözcük öğrenimi gelişmez. Hedef dilden ana dile, ana dilden hedef dile çeviri yapılır. Dilbilgisi kuralları cümleler üzerinden verilir, metinlerden bağımsız cümlelerle dilbilgisi kuralları öğretilir. Sesletime önem verilmez. Dil öğretimi çeviri üzerinden yapıldığı için telaffuzda başarılı olunamaz. Sonuç olarak bu yöntemde okuma ve yazma esas alınırken, dinleme ve konuşmaya önem verilmez.

Cümle temel öğretim ve uygulama birimidir. Çeviride doğruluk çok önemlidir. Hedef dil öğrenilirken çeviride üst düzey başarı istenir. Ders anlatılırken ana dil kullanılır. Çeviriler dışında dilbilgisi kuralları öğretilirken ana dilde öğretim yapılır.

Yöntemin yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında araştırmamızın temel problemi bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Bu yöntem izlendiğinde verilen deyimler ve atasözlerindeki kelimelerin öğrenciler tarafından sözlük çalışması yoluyla anlamlarını bulmaları kendi kendilerine öğrenmeleri

gerekmektedir. Daha sonrasındaysa deyim ve atasözlerinin bir bütün olarak anlamsal ve biçimsel açıdan da öğretilmesi gerekmektedir.

Yöntemin gerekliliği sonucu öğretim sürecinde kullanılacak olan deyim ve atasözleri seçilirken öğrenci grubunun yaşına ve hazırbulunuşluğunu göz önünde bulundurulması gerekmemektedir. Ancak dilbilgisel açıdan öğrenci yeterliliği göz önünde bulundurularak deyimler ve atasözlerinin kurlara göre planlamasının önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Bilişsel Yöntem

Bilişsel yöntem Noam Chomsky'nin üretimsel dönüşümlü dilbilim kuramı sonucunda ortaya çıkmıştır. Chomsky'ye bir dilde var olan cümleleri incelemek öğrenmeye yeterli olmadığını söylemiştir. Yabancı dil öğrenmek isteyen kimsenin yeni cümleler kuracak seviyeye gelmesi gerekir. Bir dilde üretilebilecek olan cümlelerin sayısını bilmek, hepsini öğrenmek mümkün değildir. Bunun yerine dilbilgisi kuralları öğrenilerek yeni cümlelerin nasıl kurulacağı öğrenilmelidir.

Dört temel beceriye de önem veren bu yöntem eşit olarak hepsinin geliştirilmesini ister. Bilişsel yöntem ana dilin kullanılmasını yasaklamaz ve çevirinin faydalı olacağını söyler. Yabancı dil öğrenen kişinin var olan bilgileriyle yeni bilgileri birleştirilmeli dil öğretimi gerçekleşmelidir. Öğretimde işitsel ve görsel materyallerin faydalı olacağını söylenmektedir.

Yöntemin yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında araştırmamızın temel problemi bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Bilişsel yaklaşımın en önemli özelliklerinden biri de 'Anlamlı öğrenmenin sağlanabilmesi için yeni edinilen bilgiyle var olan bilginin bütünleşmesi gerekir.'dir.

Bu özellikten yola çıkacak olursak ilk olarak yapmamız gereken öğretilmek istenenlerin sıraya konması gerekmektedir. Dil öğretimi yapılırken deyim ve atasözlerin nerede, nasıl, ne kadar ve ne şekilde öğretileceği ayrıntılarıyla ortaya konması gerekmektedir.

Öğrencinin yaşantısı, bilgi ve becerileri göz önünde bulundurularak deyim ve atasözü seçimi yapılmalıdır. Deyim ve atasözü öğretiminde hangi tekniklerin kullanılacağı ve öğretim sonucunda nasıl ölçüleceğimizin planlanması gerekmektedir.

Öğretim yapılırken, öğretilenlerin tam anlamıyla öğrenildiğinden emin olmamız gerekmektedir. Çünkü tam öğrenim gerçekleşmeden bir sonraki aşamadaki öğrenme gerçekleşmeyecektir. Tam öğrenmenin gerçekleşmesi için öğrenme tekniklerinden faydalanılmalıdır. Öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamak için bilişsel alan basamaklarına (bilgi, kavrama, uygulama, analiz-sentez, değerlendirme) uygun soru türleriyle öğrenme ölçülmelidir.

İşitsel Dilsel Yöntem

1930-1950 yılları arasında ABD'de ortaya çıkan bir yöntemdir. Bu yöntemde yazma becerisine daha az önem verilir, dinleme, anlama ve okuma daha ön plandadır.

Amerika askerlerine II. Dünya savaşıdan sonra üs kurdukları ülkelerin dillerini öğretmek istemiştir. Buradan ortaya çıkan işitsel-dilsel yöntem başarılı olmuş ve daha sonra ortaokullarda da kullanılmaya başlamıştır.

Bu yöntemin ilkeleri şu şekilde sıralanabilir.

1. En önemlisi konuşmadır. Önce konuşma öğrenilmeli sonra yazma öğrenilmelidir.

- Dinlediğini anlama
- Konuşma
- Okuduğunu anlama
- Yazma

Bu yöntemde öncelik dinlemeye, anlamaya ve konuşmaya verilmiştir. Okuma ve yazma daha sonra yapılacaktır.

Dil öğrenimini, çocukların konuşma öğrenmesine benzetmişlerdir. Çocuklar konuşmaya başlarken kuralları bilmezler ama konuşurlar. Bu yöntemde dilbilgisi kurallarını uzun uzun anlatmak yerine dili konuşmayı öğretmek istemektedir.

Dilbilgisi kurallarını öğretmek için basit cümleler yerine, günlük hayatta kullanılan cümleler verilmesi, bunların öğretilmesi gerekmektedir.

Yöntemin yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında araştırmamızın temel problemi bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Konuşma ve dinleme özelliklerine daha çok önem verilen bu yöntemde günlük hayatını sürdürme ihtiyacı olan öğrenci gruplarında daha faydalı olacağını düşünmekteyiz. Bu yöntemde amaç, dilin yapısını öğrenmek değil, o dili konuşmak üzerine planlanan eğitim sürecinde, öğrencinin sık sık karşılaşılabileceği deyim ve atasözlerinin dâhil edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Yöntemin bir diğer özelliği de öğrencilere cümlelerin kalıp halinde öğretilmesidir. Bu yönüyle eleştirilen bu yöntemde öğrencilerin öğrendikleri cümleleri kullanırken zorluk çektikleri gözlemlenmiştir. Çünkü öğrenciler bir bağlam dâhilinde öğrenmektedirler ve öğrendiğinin dışında bir bağlamda cümleleri kullanırken doğru cümleleri seçememişlerdir. Deyimler ve atasözleri de bir kalıp oldukları için ve bir bağlamda sabit buldukları için öğrencilere öğretilmesi ve daha sonra kullandırılması daha kolaydır.

Düzevarım Yöntemi

Dilbilgisi çeviri yöntemine karşı ortaya çıkmıştır. Sınıfta öğrenilen dilin gerçek hayatta etkili bir şekilde kullanılması, öğrencinin dilin doğal kullanıldığı ortama yakın olması istenmektedir.

Edinilen dil ile hayat arasında bir bağlantı kurulduğu için bu yöneme düzevarım yöntemi denilmiştir. Bu yöntemde ana dil yoktur. Ders anlatımı dahil her şey hedef dilde

yapılır. Zamana uygun ders kitapları ve edebi eserler okutulması gerektiği söylenmiştir. Dil öğretilirken kültüre de önem verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Direkt yöntemde dört temel beceri önemlidir. Öncelikle kitap kullanılmaz, sınıfta ve çevredeki nesnelere öğretilir. Telaffuz önemlidir. Dilbilgisi ile ilgili yeni bir konu öğretimi yapılırken dinleme ve tekrara önem verilir.

Düzevarım yönteminde dilin kültür öğretiminde olması gerektiğini savunurlar. Okuma metinleri, dinleme parçaları hedef dilin kültürü üzerine seçilir.

Yöntemin yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında araştırmamızın temel problemi bağlamında şu sonuçlara ulaşmaktayız:

Yöntemin temel amaçları arasında dilin kültürünün de öğrenilmesine önem verilmiştir. Dilde kültür taşıyıcısı olarak edebi eserlerin, deyimlerin ve atasözlerinin fayda sağlayacağını düşünmekteyiz.

Bu yöntemde dilin doğal ortamına en yakın şekilde öğretilmesi de başarıyı yükseltir. Öğrencilerin bir sınıf ortamından daha çok, toplumun içinde yaşıyormuş gibi doğal bir ortamda öğrenme sağlanması başarıya etki edecektir. Türkçenin günlük dilinde özellikle deyimlerin sıklıkla kullanıldığını düşünecek olursak, öğrencinin deyim ve atasözlerinden uzak bir öğrenme etkinliğinin içinde bulunması yanlış olacaktır.

Yabancı Dil Öğretimi Teknikleri Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Deyim ve Atasözlerinin Aile Kavramı Üzerinden Öğretilmesi

Bu bölümde sınıf içinde yapılan çalışmalarda seçilen öğretim yöntemlerinden bahsedeceğiz. Sınıf içinde deyimler ve atasözlerini anlatırken kullanacağımız eğitim materyallerini ve öğrenme etkinliklerini yabancı dil öğretim tekniklerini göz önünde bulundurarak derse hazırladık.

Araştırmanın bu bölümünde kullandığımız yabancı dil öğretim tekniklerini ve öğretim materyallerini anlatacağız.

Grupla Öğretim Teknikleri:

İkili Çalışmalar ve Grup Çalışmaları

En az iki kişinin en çok sekiz kişinin bir araya gelerek yaptıkları çalışma şeklidir. Amaç fikir alışverişi yapmak ve birlikte uyum içerisinde çalışmaktır. Grup içindeki öğrenciler değiştirilerek her öğrencinin başka öğrencilerle çalışmasına fırsat verilir.

Beyin Fırtınası

Bireylerin yanlış yaparım endişesi olmadan özgürce fikirlerini ortaya koyabildikleri bir çalışma şeklidir. Beyin fırtınası değişik fikirleri destekler, hiçbir fikri yargılamaz. Çok sayıda fikrin ortaya çıkmasını sağlayan bir çalışma şeklidir. Öğrenciler bilgilerini, tecrübelerini ve görüşlerini birleştirip ortak bir fikir listesi ortaya çıkarırlar. Öğrenci derse aktif katılım sağlar. Öğrencilerin saygı çerçevesinde fikir alışverişinde bulunmaları sağlanır.

Rol Yapma

Rol yapma öğrencinin başka bir kişiliğe bürünerek kendi düşüncelerini ifade etme yöntemidir. Rolün iyi oynanabilmesi için yaratıcı düşünce şarttır. Dil öğretiminde rol yapma hem eğlenceli hem de yararlı bir etkinliktir. Bu teknik konuşma becerisini geliştirmede kullanılır. Bu teknik uygulanırken öğretmen dikkatli olmalı, gönüllü olan öğrencilere rol vermelidir.

Drama: Öğrenciler nerede ve ne şekilde davranacaklarını uygulamalı bir biçimde öğrenirler. Hızlı düşünme, problem çözme ve iletişim kurma becerisini geliştirir.

Drama tekniğinin yararları:

- Dinlenme becerisini geliştirir.
- Kişinin öz güvenini artırır.
- Hızlı düşünme ve yaratıcılığı geliştirir.
- Yabancı dil öğretiminde pratik yapmaya ve akıcı konuşmayı geliştirir.

Drama tekniğinin yabancı dil öğretiminde en etkili tekniklerden biri olduğu kabul edilmektedir.

Soru-Cevap

Sınıf içi uygulamalarda en çok tercih edilen, kullanılan tekniktir. Bu teknikte konuşma becerisini geliştirmek amaçlanır. Dil öğretiminde okuduğunu anlama, iletişim kurma, sorulara cevap verme alıştırmaları için sık sık kullanılan bit tekniktir.

Soru-cevap yönteminin etkileri:

- Öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine katkı sağlar.
- Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlar.
- Yapararak yaşayarak öğrenmeye katkı sağlar.
- Öğrencileri derse ilgisini çeker.
- Pekiştirmeye yardım eder.

Bireysel Öğretim Teknikleri:

Düz anlatım

Öğretimde en sık kullanılan yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin başvurduğu yöntemlerden biridir. Bu teknikte öğretmen konuyu anlatır, öğrenci dinleyici konumundadır. Bu yöntemin başarısı öğretmenin yeteneklerine bağlıdır.

Anlatma yöntemi şu durumlarda kullanılır:

- Yeni bir konudan bahsedilirken,
- Daha önce anlatılan bir konunun tekrarı yapılırken,
- Öğretmen, öğrencileri derse hazırlarken,
- Daha önce anlatılan derslerin özeti yapılırken,
- Vurgulanmak istenen konularda,
- Diğer öğretim yöntemleri için şartların uygun olmadığı zamanlarda bu yöntem kullanılır.

Programlı Öğretim

Programlı öğretim, bireysel öğrenme yöntemidir. Bu yöntemde program belli parçalara ayrılarak bireye özel bir sistem oluşturulur.

Programlı öğretim Skinner'in pekiştirme ilkesine dayanmaktadır. Öğretimde bireyselleşme temel alınmıştır. Bu yöntem öğrencinin derse etkin katılımını, öğrencinin kavrama hızını ve öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini anında kontrol eden bir öğretim tekniğidir.

Programlı öğretimin faydaları:

- Öğretim materyalleri öğrencinin ilgisini çekecek şekilde düzenlenir.
- Her öğrenci kendi kendine değerlendirilir. Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulur. Her öğrencinin kendi öğrenme hızında ilerlemesine fırsat verilir.
- Öğrenciye tekrar etme fırsatı verilir.
- Ders sonunda öğrenciye anında geri bildirim verir yanlışları düzeltir, eksikleri doldurur, öğrendiklerini pekiştirir.
- Öğretmenleri ders anlat, alıştırmaya yap, tekrar yap gibi tekdüze görevlerden kurtarır. Öğretmen rehber görevindedir.
- Her zaman ve her yerde rahatlıkla kullanılabilir.

Programlı öğretim sisteminde öğrenci, araç ve program olmak üzere üç temel unsur bulunur:

Öğrenci: Ham maddedir. Öğretim sonucunda bilgi ve beceri kazanacak olan kişidir.

Araç: kitaplar, filmler, kartlar, posterler, resimler kısacası öğrenmeye yardımcı olacak gereçlerin tümüdür.

Program: eğitim süreci boyunca öğrenciye kazandırılacak davranışların tümünün somuttan soyuta, basitten karmaşığa, mantıksal bir düzen içinde bulunduğu plandır.

Programlı öğretimin temel ilkeleri şunlardır:

Küçük Adımlar İlkesi: her bilgi küçük parçalara bölünerek anlatılır.

Etkin Katılım İlkesi: öğrencinin sürece etkin katılımını sağlamakla birlikte kazandırılmak istenilen davranışta ölçülür.

Başarı İlkesi: öğrenciye anlatılan konu hakkında sorular sorulmalı ve pekiştirme verilmelidir.

Anında Düzeltme İlkesi: öğrencinin verdiği doğruysa doğruluğu söylenmeli yanlışsa anında düzeltme yapması sağlanmalıdır. Düzeltme yapılmadan ilerlenmemelidir.

Bireysel Hız İlkesi: her öğrencinin kendi hızıyla ilerlemesine olanak verilmelidir.

Aşamalı İlerleme İlkesi: bilgi sunulurken basitten karmaşığa, somuttan soyuta, kolaydan zora şeklinde aşamalı olarak ilerlemelidir.

Yabancı Dil Öğretiminde Görsel ve İşitsel Materyaller

Görsel Araçlar

- Kitaplar: ders kitabı, öğretmen kitabı, alıştırma kitabı
- Yazı tahtaları
- Resimler: çizgi resimleri, duvar resimleri, karikatürler, levhalar, afişler vb
- Gerçek eşyalar ve modeller: projektörler, tepegöz ve film şeritleri vb.)

İşitsel Araçlar

- Radyo, teyp ve ses bantları, mp3,mp4 vb.

Görsel - İşitsel Araçlar

- Film makinesi ve hareketli filmler
- Televizyon
- Video

Öğretmen ve ders kitabının yanı sıra sınıf içinde başka kaynakların olması öğretime katkı sağlamaktadır. Bu kaynaklar genelde görsel işitsel araçlar olmaktadır. Eğitimin yapılacağı ortamda bu araçlar sık kullanıldıkça öğrencinin de öğrenmesinde artış olduğu

görülmüştür. Bu araçların hangilerinin kullanılacağı öğretmene bağlıdır. Sınıf ortamını ve öğrencileri göz önüne alarak bunlardan doğru olanı seçmeli ve derse uygulamalıdır.



Bölüm II: Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada deneysel araştırma türlerinden yarı deneysel desen kullanılmıştır. Bu desende hazır gruplardan ikisi belli değişkenler üzerinden eşleştirilmeye çalışılır. Eşleştirilen gruplar, işlem gruplarına seçkisiz atanırlar. Bu çalışma da Samsun Atakum Halk Eğitim Merkezine bağlı yabancılara Türkçe kursuna gelen aynı seviye de not ortalamaları ve seviyeleri birbirine benzer iki grup belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu birbirinden bağımsız iki farklı yerde eğitim gördükleri için bir etkileşimde bulunmamışlardır.

Araştırmada öntest olmadığı için sontest eşleştirilmiş kontrol gruplu desen kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s. 208)

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Samsun ilindeki halk eğitim merkezlerinde ki yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler oluşturmaktadır. Ancak bütün evrene ulaşmak mümkün olmadığı için bu çalışma, evreni temsil eden bir örneklem grubu üzerinden yürütülmüştür.

Örneklem grubunun seçiminde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Zaman, para ya da iş gücü kaybını önlemeyi temel amaç edinen bu yöntemde araştırmacı örneklem grubunu en ulaşılabilir yanıtlayıcılardan oluşturmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

Bu araştırmanın örneklemini, Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Atakum Halk Eğitim Merkezinde 2016- 2017 eğitim öğretim yılında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen, A1 ve A2 kurlarını bitiren öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubuna ilişkin demografik bilgiler aşağıda gösterilmektedir.

Örneklem grubunun cinsiyet değişkenine ilişkin bilgileri tablo 1 ve tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1

Deney Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	24	73.0
Erkek	9	27.0
Toplam	33	100.0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan deney grubu öğrencilerinin %73'ünün kadın, %27'sinin erkek olduğu belirlenmiştir

Tablo 2

Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	9	45.0
Erkek	11	55.0
Toplam	20	100.0

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan kontrol grubu öğrencilerinin %45'inin kadın, %55'inin erkek olduğu belirlenmiştir.

Örneklem grubunun yaş değişkenine ilişkin bilgileri tablo 3 ve tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 3

Deney Grubundaki Öğrencilerin Yaş Aralıkları

Yaş	f	%
13-34 yaş	18	55.0
35-55 yaş	11	33.0
56+	4	12.0
Toplam	33	100.0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde deney grubundaki öğrencilerin %68'inin 13-34, %26'sinin 35-55, %6'sinin 56 yaş ve üzeri yaş aralığında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4

Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yaş Aralıkları

Yaş	f	%
13-34 yaş	10	50.0
35-55 yaş	8	40.0
56+	2	10.0
Toplam	18	100.0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde kontrol grubundaki öğrencilerin %33'ünün 13-34, %50'sinin 35-55, %3'ünün 56 yaş ve üzeri yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Örneklem grubunun eğitim değişkenine ilişkin bilgileri tablo 5 ve tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 5

Deney Grubundaki Öğrencilerin Eğitim Durumları

Eğitim	f	%
Lise ve altı	14	42,0
Lisans ve üzeri	19	58,0
Toplam	33	100,0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde kontrol grubundaki öğrencilerin %42'sinin lise ve altı, %58'inin lisans ve lisans üzeri eğitime sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6

Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Eğitim Durumları

Eğitim	<i>f</i>	%
Lise ve altı	9	55,0
Lisans ve üzeri	11	45,0
Toplam	20	100,0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde kontrol grubundaki öğrencilerin %55'inin lise ve altı, %45'inin lisans ve lisans üzeri eğitime sahip olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Nicel verilerin toplama süreci 17.04.2017 tarihinden başlayarak altı hafta sürmüştür.

Kontrol grubuna sadece aile bireylerini tanıtan bir saatlik ders verilmiştir.

Deney grubu öğrencilerine deyim ve atasözleri ile ilgili 54 saat ders verilmiştir. Deney grubu öğrencilerine hafta da üç gün, her gün üç adet deyim veya atasözü anlatılmıştır. Her deyim ya da atasözü için ayrı bir etkinlik oluşturulmuştur. Bu etkinlikler oluşturulurken hikâyelerden, karikatürlere yararlanılmıştır. Etkinliklerin bazılarında hikâyeye öğretmen tarafından anlatılırken, bazılarında öğrencilere yazılı şekilde dağıtılarak öğrencilerin kendi kendine düşünme ve yorum yapması istenmiştir. Karikatürlere ve görsel materyallerden yararlanılırken öğrenciler yine bazen tek başına bazen de grup şeklinde çalışmışlardır. Uygun karikatür veya görsel materyal bulunamayan deyim ve atasözlerinde yeniden oluşturma ya da var olanı düzenleme yoluna gidilmiştir. Uygun olan deyim ve atasözlerinde sınıf içinde drama etkinliği yapılmıştır. Bu yapılan etkinliklerde daha çok öğrenciye söz hakkı verilmiş öğretmen yol gösterici olarak çalışmıştır. Araştırmacı, sürecin başından itibaren katılımcılarla birlikte bulunmuştur.

Birinci bölümde yedi soru, her soru da iki boşluk toplam on dört boşluk vardır. Her boşluk üç puandır. Bu bölüm kırk iki puan olarak değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde aile bireyleri hakkında tanımlar verilmiş ve öğrencilerden bu tanımlarda ki kişileri bulmaları istenmiştir. Sorular iki şekilde oluşmuştur. İkinci bölümde beş soru sorulmuştur. Her soru üç şıktan oluşmaktadır. Her soru iki puandır. Bu bölüm toplam 10 puan olarak değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde resimler ve karikatürlerden yararlanılmıştır. Karikatürler internetten alınmıştır. Deyimler ve atasözlerine göre karikatürler üzerinde düzenlemeler yapılmıştır. Öğrencilerden resimlere bakarak anlatılmak istenen atasözünü seçmeleri istenmiştir. Bu bölümde çoktan seçmeli beş soru vardır. Her soruda üç şık vardır. Her soru üç puandır. Toplam on beş puan olarak değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde atasözlerine uygun okuma metinleri oluşturulmuştur. Her öyküde sadece bir atasözü anlatılmaktadır. Öğrencilerden bu hikâyeleri okuduktan sonra atasözlerini bulmaları istenmiştir. Bu bölümde çoktan seçmeli beş soru vardır. 1.- 2.- 4. ve 5. sorular 6 puan 3. soru ise 9 puandır. Dördüncü bölüm 33 puan olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Sınav notlarının dağılımı Shapiro-Wilk testi ile belirlenmiştir. Sınav notlarının tamamı, normal dağılım olmadığı görülmüştür. Buna göre, tüm istatistiksel analizler parametrik olmayan istatistik yöntemlerle yapılmıştır.

Tablo 7

Shapiro-wilk Testi Sonuçları

	\bar{x}	n	p
Sınav başarı puanı	0,93	53	0,05
1.bölüm başarı puanı	0,76	53	0,00
2.bölüm başarı puanı	0,84	53	0,00
3.bölüm başarı puanı	0,83	53	0,00
4.bölüm başarı puanı	0,87	53	0,00

Parametrik olmayan istatistik yöntemler, veriler sıralı serilerden oluşmuşsa ve açıkça normal bir dağılıma sahip değilse, bazı aşırı değerler varsa ve bu değerleri elimine etmek istenmiyorsa parametrik olmayan testler kullanılır. İki grubun karşılaştırılmasında Mann–Whitney U testi kullanılmıştır.



Bölüm III. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilere uygulanan sınavın sonuçları alt problemlere de dikkat edilerek incelenmiştir.

Tablo 8

Tüm Öğrencilerin Başarı Durumu

	\bar{x}	sd	ss
Sınav başarı puanı	83	13,39	1,84
1. bölüm başarı puanı	37	6,65	0,91
2. bölüm başarı puanı	8	1,90	0,26
3. bölüm başarı puanı	12	3,05	0,42
4. bölüm başarı puanı	26	7,19	0,99

Tüm öğrencilerin sınavdan aldıkları puanlar Tablo 8’de gösterilmiştir. Tablodan görüleceği gibi sınavın ortalama puanı 83’dür. Bu puanın 37’si 1.bölümden, 8’i 2.bölümden 12’si 3.bölümden 26’sı 4.bölümden alınmıştır.

Cinsiyetin Sınav Başarısı Üzerindeki Etkisi

Tablo 9

Cinsiyetin Sınav Başarısı Üzerindeki Etkisi

Cinsiyet		n	\bar{x}	sd	ss	
	Sınav başarı puanı	Deney grubu	24	91,58	7,63	1,55
		Kontrol grubu	9	66,66	11,22	3,74
Kadın	1. bölüm başarı puanı	Deney grubu	24	40,12	3,62	0,74
		Kontrol grubu	9	32,00	5,19	1,73
	2. bölüm başarı puanı	Deney grubu	24	8,66	1,40	0,28
		Kontrol grubu	9	6,00	2,23	0,74

Tablo 9'un devamı

Cinsiyet		<i>n</i>	\bar{x}	<i>sd</i>	<i>ss</i>	
	3. bölüm başarı puanı	Deney grubu	24	13,25	2,15	0,43
		Kontrol grubu	9	11,66	2,78	0,92
	4. bölüm başarı puanı	Deney grubu	24	29,75	4,67	0,95
		Kontrol grubu	9	16,66	7,21	2,40
Cinsiyet		<i>n</i>	\bar{x}	<i>sd</i>	<i>ss</i>	
Erkek	Sınav başarı puanı	Deney grubu	9	87,22	7,39	2,46
		Kontrol grubu	11	73,09	10,61	3,20
	1. bölüm başarı puanı	Deney grubu	9	38,66	4,60	1,53
		Kontrol grubu	11	33,00	9,76	2,94
	2. bölüm başarı puanı	Deney grubu	9	7,55	2,18	0,72
		Kontrol grubu	11	8,36	1,20	0,36
	3. bölüm başarı puanı	Deney grubu	9	11,66	2,78	0,92
		Kontrol grubu	11	8,72	3,13	0,94
	4. bölüm başarı puanı	Deney grubu	9	28,66	4,52	1,50
		Kontrol grubu	11	22,09	5,06	1,52

Tablo 9'daki verilere bakarak deney grubundaki kadın öğrencilerin sınav başarı ortalamaları 91,58, erkek öğrencilerin 87,22'dir. Sınav başarı ortalamaları birbirine çok yakın olmakla birlikte aradaki fark istatistiksel olarak önemlidir ($p < 0.05$).

Deney grubundaki kadın öğrencilerin ve erkek öğrencilerin arasında sınavdaki bölüm puanları açısından istatistiksel olarak önemli bir fark yoktur ($p > 0.05$). Birinci bölümde akrabalık isimleri, İkinci bölümde akrabalık ilişkileri ve iyelik ekleri hakkında sorular sorulmuştur. Cinsiyetin bu duruma bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Deney grubundaki kadın öğrencilerin ve erkek öğrencilerin sınavdaki bölüm başarıları çok yakın olmasına rağmen kadınların küçük farklarla daha başarılı oldukları görülmektedir.

Kontrol grubundaki kadın öğrencilerin sınav başarı ortalamaları 66,66, erkek öğrencilerin sınav başarı ortalamaları ise 73,09'dir.

Kontrol grubundaki kadın öğrencilerin ve erkek öğrencilerin ikinci üçüncü ve dördüncü bölüm puanları açısından anlamlı bir fark vardır. İkinci bölüm puanlarında erkek öğrencilerin puanları kadın öğrencilerden daha fazla, üçüncü bölümde kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden puanı yüksektir (Tablo 9). Erkek öğrenciler dil bilgisi kurallarında daha başarılıyken kadın öğrenciler görsel sorularda daha başarılı olmuştur. Bu bölümde anne-veye, anne-çocuk, anne-kız, karı-koca ilişkileriyle ilgili sorular bulunmaktadır. Bu bölümdeki sorularda kadın karakterler olduğu için kadınların daha başarılı olduğu düşünülmüştür.

Kontrol grubundaki erkek öğrenciler dördüncü bölümde kadın öğrencilerden daha başarılı bulunmuştur (Tablo 9). Erkek öğrenciler deyim ve atasözlerinin hikâyelerle anlatıldığı bölümde kadın öğrencilerden daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir.

Bu sonuçlara bakılarak ders anlatımı yapılan grubun sınav sonuçlarının daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Ders anlatımı başarıyı etkilemiştir.

Yaşın Sınav Başarısı Üzerindeki Etkisi

Tablo 10

13-34 Yaş Arası Öğrencilerin Başarı Durumları

		<i>n</i>	\bar{x}	<i>sd</i>	<i>ss</i>
Sınav başarı puanı	Deney grubu	21	92,52	6,27	1,36
	Kontrol grubu	7	68,57	11,84	4,47
1. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	21	40,85	2,22	0,48
	Kontrol grubu	7	32,57	6,80	2,57
2. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	21	8,28	1,82	0,39
	Kontrol grubu	7	6,85	3,02	1,14

Tablo 10'nun devamı

		<i>n</i>	\bar{x}	<i>sd</i>	<i>ss</i>
3. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	21	8,28	1,82	0,39
	Kontrol grubu	7	9,42	3,20	1,21
4. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	21	30,28	4,23	0,92
	Kontrol grubu	7	19,28	7,11	2,68

Üçüncü bölümde deney grubundaki 13-34 yaş arası öğrenciler ve kontrol grubundaki 13-34 yaş arası öğrenciler arasında istatistiksel olarak önemli bir fark oluşmuştur. Bu bölümde deyimler ve atasözleri karikatürlerle anlatılmıştır. Öğrencilerden karikatürlerdeki atasözlerini seçmeleri istenmiştir. Bugüne kadar yapılan yabancı dil öğretim araştırmalarında karikatürlerin öğrenime etkisi olduğu görülmüştür. Ancak bu etki kontrol grubunun başarılı olmasını sağlamamıştır. Deney grubunda ki öğrencilerin daha başarılı olduğu görülmektedir. Ders anlatılan grubun sınav öncesi çalışmalarında farklı atasözlerinin anlatımı için karikatürler kullanılmıştır.

Tablo 11

35-55 Yaş Arası Öğrencilerin Başarı Durumları

		<i>n</i>	\bar{x}	<i>sd</i>	<i>ss</i>
Sınav başarı puanı	Deney grubu	12	86,6	8,81	2,54
	Kontrol grubu	13	71,07	11,06	3,06
1. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	12	37,75	5,34	1,54
	Kontrol grubu	13	32,5385	8,64	2,39
2. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	12	8,50	1,50	0,43
	Kontrol grubu	13	7,53	1,45	0,40
3. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	12	12,00	2,55	0,73
	Kontrol grubu	13	10,38	3,37	0,93

Tablo 11'in devamı

		<i>n</i>	\bar{x}	<i>sd</i>	<i>ss</i>
4. Bölüm başarı	Deney grubu	12	28,00	5,00	1,44
puanı	Kontrol grubu	13	19,84	6,54	1,81

35-55 yaş aralığındaki öğrencilerin birinci, ikinci ve üçüncü bölüm puanları değerlendirildiğinde deney grubu ile kontrol grubu arasında istatistiksel fark olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Bu yaş grubunun hayat tecrübesi, kültür farkı, olgunluk gibi kişisel özelliklerinin üçüncü bölüm puanlarını etkilediği düşünülmektedir.

Eğitim Seviyesinin Sınav Başarısı Üzerindeki Etkisi

Tablo 12

Lise ve Altı Eğitim Seviyesine Sahip Öğrencilerin Başarı Durumları

		<i>n</i>	\bar{x}	<i>sd</i>	<i>Ss</i>
Sınav başarı puanı	Deney grubu	14	91,78	6,41	1,71
	Kontrol grubu	9	64,88	10,49	3,49
1. Bölüm başarı	Deney grubu	14	40,92	2,23	0,59
	puanı	Kontrol grubu	9	29,00	5,61
2. Bölüm başarı	Deney grubu	14	8,85	1,51	0,40
	puanı	Kontrol grubu	9	6,22	1,85
3. Bölüm başarı	Deney grubu	14	13,07	2,52	0,67
	puanı	Kontrol grubu	9	11,66	2,78
4. Bölüm başarı	Deney grubu	14	29,35	4,10	1,09
	puanı	Kontrol grubu	9	17,33	8,04

Deney ve kontrol grubu lise ve altı eğitim seviyesine sahip öğrencilerin dördüncü bölüm puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Deney grubu öğrencilerinin dördüncü bölüm puanları daha yüksektir.

Deney grubu öğrencilerine deyimler ve atasözleri ile ilgili yapılan etkinlikler öğrencilerin kelime darcığını genişletmiştir. Kontrol grubu öğrencileri hikâyeyi anlamakta zorlanırken deney grubu öğrencileri hikâyeyi anlamış ve doğru sonucu çıkarmışlardır.

Tablo 13

Lisans ve Üzeri Eğitim Seviyesine Sahip Öğrencilerin Başarı Durumları

		<i>n</i>	\bar{x}	<i>sd</i>	<i>ss</i>
Sınav başarı puanı	Deney grubu	19	89,36	8,57	1,96
	Kontrol grubu	11	74,54	9,98	3,01
1. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	19	38,84	4,63	1,06
	Kontrol grubu	11	35,45	8,46	2,55
2. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	19	8,00	1,76	0,40
	Kontrol grubu	11	8,18	1,88	0,56
3. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	19	12,63	2,36	0,54
	Kontrol grubu	11	8,72	3,13	0,94
4. Bölüm başarı puanı	Deney grubu	19	29,52	5,02	1,15
	Kontrol grubu	11	21,54	4,61	1,39

Lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahip olan öğrencilerin birinci ve ikinci bölüm puanları arasında değerlendirildiğinde deney grubu ile kontrol grubu arasında istatistiksel fark olmadığı görülmektedir. Birinci ve ikinci bölümlerde aile bireylerinin isimleri ile ilgili sorular olduğu için iki grupta bu sorularda başarılı olmuştur.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sorulara Verdikleri Cevaplar

Tablo 14

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Karı' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	47	88,7	88,7	100,0
Yanlış	6	11,3	11,3	11,3
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 14 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı 'karı' olan soruya öğrencilerin %88,7'si doğru %11,3'ü yanlış cevap vermiştir.

Tablo 15

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Koca' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	46	86,8	86,8	100,0
Yanlış	7	13,2	13,2	13,2
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 15 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı 'koca' olan soruya öğrencilerin %86,8'i doğru %13,2'si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 16

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Babaanne' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	39	73,6	73,6	100,0
Yanlış	14	26,4	26,4	26,4
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 16 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘babaanne’ olan soruya öğrencilerin %73,6’sı doğru %26,4’ü yanlış cevap vermiştir.

Tablo 17

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Dede’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	42	79,2	79,2	100,0
Yanlış	11	20,8	20,8	20,8
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 17 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘dede’ olan soruya öğrencilerin %79,2’si doğru %20,8’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 18

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Anne’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	48	90,6	90,6	100,0
Yanlış	5	9,4	9,4	9,4
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 18 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘anne’ olan soruya öğrencilerin %90,6’sı doğru %9,4’ü yanlış cevap vermiştir.

Tablo 19

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Kız' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	49	92,5	92,5	100,0
Yanlış	4	7,5	7,5	7,5
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 19 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı 'kız' olan soruya öğrencilerin %92,5'i doğru %7,5'i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 20

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Baba' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	49	92,5	92,5	100,0
Yanlış	4	7,5	7,5	7,5
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 20 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı 'baba' olan soruya öğrencilerin %92,5'i doğru %7,5'i ü yanlış cevap vermiştir.

Tablo 21

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı 'Oğul' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	50	94,3	94,3	100,0
Yanlış	3	5,7	5,7	5,7
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 21 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘oğul’ olan soruya öğrencilerin %94,3’ü doğru %5,7’si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 22

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Abla’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	46	86,8	86,8	100,0
Yanlış	7	13,2	13,2	13,2
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 22 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘abla’ olan soruya öğrencilerin %86,8’i doğru %13,2’si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 23

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Kız Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	42	79,2	79,2	100,0
Yanlış	11	20,8	20,8	20,8
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 23 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘kız kardeş’ olan soruya öğrencilerin %79,2’si doğru %20,8’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 24

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Ağabey’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	48	90,6	90,6	100,0
Yanlış	5	9,4	9,4	9,4
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 24 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘ağabey’ olan soruya öğrencilerin %90,6’sı doğru %9,4’ü yanlış cevap vermiştir.

Tablo 25

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Erkek Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	46	86,9	86,8	100,0
Yanlış	7	13,2	13,2	13,2
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 25 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘erkek kardeş’ olan soruya öğrencilerin %86,9’u doğru %13,2’si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 26

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Dede’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	52	98,1	98,1	100,0
Yanlış	1	1,9	1,9	1,9
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 26 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘dede’ olan soruya öğrencilerin %98,1’i doğru %1,9’u yanlış cevap vermiştir.

Tablo 27

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cevabı ‘Torun’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	50	94,3	94,3	100,0
Yanlış	3	5,7	5,7	5,7
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 27 incelendiğinde aile bireyleriyle ilgili sorulan sorulardan cevabı ‘torun’ olan soruya öğrencilerin %94,3’ü doğru %5,7’si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 28

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Babamın kız kardeşi benim...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	45	84,9	84,9	100,0
Yanlış	8	15,1	15,1	15,1
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 28 incelendiğinde ‘Babamın kız kardeşi benim...dır.’ sorusuna öğrencilerin %84,9’u doğru olan ‘halam’ cevabını seçerken %15,1’i yanlış olan ‘teyzem/teyzesi’ cevaplarını vermiştir.

Tablo 29

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Annemin annesi benim ...dir.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	43	81,1	81,1	100,0
Yanlış	10	18,9	18,9	18,9
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 29 incelendiğinde ‘Annemin annesi benim ...dir.’ sorusuna öğrencilerin %81,1’i doğru olan ‘anneannem’ cevabını verirken %18,9’u yanlış olan ‘anneanne/babaannem’ cevabını vermiştir.

Tablo 30

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Teyzemin oğlu benim ...dir.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	43	81,1	81,1	100,0
Yanlış	10	18,9	18,9	18,9
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 30 incelendiğinde ‘Teyzemin oğlu benim ...dir.’ sorusuna öğrencilerin %81,1’i doğru olan ‘kuzenim’ cevabını işaretlerken %18,9’u yanlış olan ‘yeğenim/kuzen’ cevabını vermiştir.

Tablo 31

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Enişte kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	39	73,6	73,6	100,0
Yanlış	14	26,4	26,4	26,4
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 31 incelendiğinde ‘Enişte kimdir?’ sorusuna öğrencilerin %73,6’sı doğru olan ‘teyze veya halanın eşi’ cevabını vermiş %26,4’u yanlış olan ‘dayı veya amcanın eşi/babamın erkek kardeşi’ cevaplarını vermiştir.

Tablo 32

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ‘Dayı kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	50	94,3	94,3	100,0
Yanlış	3	5,7	5,7	5,7
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 32 incelendiğinde ‘Dayı kimdir?’ sorusuna öğrencilerin %94,3’i doğru olan ‘annemin erkek kardeşi’ cevabını verirken, %5,7’si ‘halamın eşi/ babamın erkek kardeşi’ seçeneklerini işaretleyerek yanlış cevap vermiştir.

Tablo 33

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 1. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	48	90,6	90,6	100,0
Yanlış	5	9,4	9,4	9,4
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 33 incelendiğinde cevabı ‘Teyze, anne yarısıdır.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %90,6’sı doğru %9,4’ü yanlış cevap olan ‘Sadık dost akrabanda iyidir. / Kız halaya oğlan dayıya çeker.’ seçeneklerini seçmişlerdir.

Tablo 34

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 2. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	42	79,2	79,2	100,0
Yanlış	11	20,8	20,8	20,8
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 34 incelendiğinde cevabı ‘Hık demiş babasının burnunda düşmüş.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %79,2’si doğru %20,8’i yanlış olan ‘baba adam/anadan doğma’ cevabını vermiştir.

Tablo 35

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 3. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	49	92,5	92,5	100,0
Yanlış	4	7,5	7,5	7,5
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 35 incelendiğinde cevabı ‘Kötü söyleme eşine zehir katar yemeğine.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %92,5’i doğru %7,5’i yanlış olan ‘Kocasını vezir eden de kadın, rezil eden de / Ana ölünce baba amca olurmuş.’ cevabını vermiştir.

Tablo 36

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 4. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	38	71,7	71,7	100,0
Yanlış	15	28,3	28,3	28,3
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 36 incelendiğinde cevabı ‘Ananın bastığı yavru incinmez.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %71,7’si doğru %28,3’ü ‘Kocasını vezir eden de kadın rezil eden de./ Ana ölünce baba amca olurmuş.’ cevaplarını vererek yanlış yapmışlardır.

Tablo 37

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 5. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	31	58,5	58,5	100,0
Yanlış	22	41,5	41,5	41,5
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 37 incelendiğinde ‘Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %58,5’i doğru %41,5’ü yanlış cevap olan ‘Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar. / İyi evlat babayı vezir, kötü evlat babayı rezil eder.’ seçenekleri işaretlemişlerdir.

Tablo 38

Araştırmaya katılan Öğrencilerin 1. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	43	81,1	81,1	100,0
Yanlış	10	18,9	18,9	18,9
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 38 incelendiğinde ‘Çok eskiden bir kadın oğlunu evlendirmiş. Gelini ile aynı evde yaşamaya başlamış. Kadın gelininin birkaç hatasını görmüş. Ama gelini üzülür diye söylememiş. Birkaç ay geçmiş. Gelin hala yanlış yapıyormuş. Aklına bir fikir gelmiş. Gelininin yaptığı yanlışları, kızı yapmış gibi söylemeye başlamış. Mesela gelin bulaşıkları ıslak kaldırdıysa; ‘Kızım bulaşıkları kurula ki dolaplar ıslanmasın diyormuş.’ hikâyesinde sorulan atasözüne öğrencilerin %81,1’i doğru olan ‘Kızım sana söylüyorum gelinim sen işit.’

Cevabını, %18,9'u yanlış olan 'Anasına bak kızını al./ Üveye etme özünden bulursun kızına etme gelinden bulursun.' cevabını vermiştir.

Tablo 39

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin 2. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	34	64,2	64,2	100,0
Yanlış	19	35,8	35,8	35,8
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 39 incelendiğinde 'Bir zamanlar iki kardeş varmış. İki kardeş çok kavga edermiş. Bir gün yine kavga etmişler. Büyük kardeş çok kızmış ve kardeşini itmiş. Küçük kardeş buna çok üzülmüş. Evden çıkmış. Aradan birkaç saat geçmiş. Büyük kardeş küçük kardeşini merak etmiş. Ona bakmak için dışarı çıkmış. Kardeşini uçurumun kenarında görmüş. Çok korkmuş. Kardeşinin yanına koşmuş ve ona sarılmış. Barışmışlar.' hikâyesinde sorulan atasözüne öğrencilerin %64,2'si doğru olan 'Kardeş kardeşi bıçaklamış, dönmüş tekrar kucaklamış.' cevabını, %35,8'i yanlış olan 'Allah kardeşi kardeş yaratmış rızkını ayrı yaratmış. / Kazanırsan dost kazan düşmanı anan doğurur.' cevabını vermişlerdir.

Tablo 40

Araştırmaya katılan Öğrencilerin 3. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	45	84,9	84,9	100,0
Yanlış	8	15,1	15,1	15,1

Tablo 40'ın devamı

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 40 incelendiğinde 'Eski zamanlarda köyün birinde bir karı koca yaşarmış. Bu ailenin küçük bir de çocukları varmış. Çocuk çok zayıf ve çok hastaymış. Babası çocuğu birçok doktora götürmüş. Ama çocuk iyi olamamış. Çocuk birkaç ay sonra ölmüş. Çocuğun ölmesine herkes çok üzölmüş. Çocuğun öldüğü gün ev çok kalabalık olmuş. Sonra çocuğun öldüğünü insanlar unutmuş. Ama annesi unutmamış. Her sabah çocuğunun mezarına gitmiş.' hikâyesinde sorulan atasözüne öğrencilerin %84,9'u doğru olan 'Ağlarsa anam ağlar, gerisi yalan ağlar.'cevabını, %15,1'i yanlış olan 'ana bucağı, karı kucağı/ ana hakkı tanrı hakkı' cevabını vermişlerdir.

Tablo 41

Araştırmaya katılan Öğrencilerin 4. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	41	77,4	77,4	100,0
Yanlış	12	22,6	22,6	22,6
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 41 incelendiğinde Uzak bir ülkede bir kral ve kraliçe yaşarmış. Bu kral ve kraliçenin çok güzel bir kızı varmış. Prenses bir gün ormanda gezmeye gitmiş. Ormanda genç bir adamla karşılaşmış. Bu adam bir çobanmış. Prenses ona âşık olmuş. Adamı hemen saraya götürmüş. Kraliçe onarlı birlikte görünce çok şaşırılmış. Kraliçe: 'Hemen onu saraydan çıkar!' Prenses: 'Hayır anne. Ben onu seviyorum.' Kraliçe bu sözleri duyunca çok sinirlenmiş; -Eğer o adamla yaşamak istiyorsan bu saraydan gideceksin! demiş. Bu sözleri duyan prenses her

şeyi bırakıp genç adamla saraydan gitmiş.’ hikâye sorusuna öğrencilerin %77,4’ü doğru olan ‘Ana kızına taht kurar, kız bahtı koca da arar.’ Cevabını, %22,6’sı yanlış olan ‘Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al./ Para, anayı kızından ayırır.’ cevabını vermiştir.

Tablo 42

Araştırmaya katılan Öğrencilerin 5. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>Geçerli yüzde</i>	<i>Biriken yüzde</i>
Doğru	42	79,2	79,2	100,0
Yanlış	11	20,8	20,8	20,8
Toplam	53	100,0	100,0	

Tablo 42 incelendiğinde ‘Küçük bir köyde bir ayakkabıcı varmış. Bu adam çok güzel ayakkabılar yapıyormuş. Herkes bu ayakkabıları çok beğeniyormuş. Adam oğluna da ayakkabı yapmayı öğretmiş. Baba ve oğul uzun yıllar birlikte çalışmışlar. Baba artık çok yaşlanmış, ayakkabı yapamıyormuş. Bu yüzden yavaş yavaş ayakkabı yapmayı bırakmış, ama oğlu o köyde ayakkabı yapmaya devam etmiş. Oğlunun yaptığı ayakkabıları herkes çok beğenmiş.’ hikâye sorusuna öğrencilerin %79,2’si doğru olan ‘Babanın sanatı oğluna mirastır.’ cevabını, %20,8’i yanlış olan ‘Baba malı tez tükenir./ Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğlu babasına bir salkım üzüm vermemiş.’ cevaplarını vermiştir.

Deney Grubu Öğrencilerinin Sorulara Verdikleri Cevaplar

Tablo 43

Deney Grubu Öğrencilerinin cevabı 'Karı' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	32	97,0	97,0	100,0
Yanlış	1	3,0	3,0	3,0
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 43 incelendiğinde cevabı 'karı' olan soruya öğrencilerin %97'si doğru %3'ü yanlış cevap vermiştir.

Tablo 44

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Koca' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	32	97,0	97,0	100,0
Yanlış	1	3,0	3,0	3,0
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 44 incelendiğinde cevabı 'koca' olan soruya öğrencilerin %97'si doğru %3'ü yanlış cevap vermiştir.

Tablo 45

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Babaanne' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	28	84,8	84,8	100,0
Yanlış	5	15,2	15,2	15,2

Tablo 45'in devamı

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 45 incelendiğinde cevabı 'babaanne' olan soruya öğrencilerin %84,8'i doğru %15,2'si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 46

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Dede' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	29	87,9	87,9	100,0
Yanlış	4	12,1	12,1	12,1
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 46 incelendiğinde cevabı 'dede' olan soruya öğrencilerin %87,9'u doğru %12,1'i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 47

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Anne' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	32	97,0	97,0	100,0
Yanlış	1	3,0	3,0	3,0
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 47 incelendiğinde cevabı 'anne' olan soruya öğrencilerin %97'si doğru %3'ü yanlış cevap vermiştir.

Tablo 48

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Kız' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	33	100,0	100,0	100,0
Yanlış	-	-	-	-
Toplam	-	-	-	-

Tablo 48 incelendiğinde cevabı 'kız' olan soruya öğrencilerin hepsi doğru cevap vermiştir.

Tablo 49

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Baba' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	33	100,0	100,0	100,0
Yanlış	-	-	-	-
Toplam	-	-	-	-

Tablo 49 incelendiğinde cevabı 'baba' olan soruya öğrencilerin hepsi doğru cevap vermiştir.

Tablo 50

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Oğul' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	33	100,0	100,0	100,0
Yanlış	-	-	-	-
Toplam	-	-	-	-

Tablo 50 incelendiğinde cevabı ‘oğul’ olan soruya öğrencilerin hepsi doğru cevap vermiştir.

Tablo 51

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘abla’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	30	90,9	90,9	100,0
Yanlış	3	9,1	9,1	9,1
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 51 incelendiğinde cevabı ‘abla’ olan soruya öğrencilerin %90’ı doğru %9,1’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 52

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Kız Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	28	84,8	84,8	100,0
Yanlış	5	15,2	15,2	15,2
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 52 incelendiğinde cevabı ‘kız kardeş’ olan soruya öğrencilerin %84,8’i doğru %15,2’si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 53

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Ağabey' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	30	90,9	90,9	100,0
Yanlış	3	9,1	9,1	9,1
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 53 incelendiğinde cevabı 'ağabey' olan soruya öğrencilerin %90,9'u doğru %9,1'i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 54

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Erkek Kardeş' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	31	93,9	93,9	100,0
Yanlış	2	6,1	6,1	6,1
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 54 incelendiğinde cevabı 'erkek kardeş' olan soruya öğrencilerin %93,9'u doğru %6,1'i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 55

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı 'Dede' Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	33	100,0	100,0	100,0
Yanlış	-	-	-	-
Toplam	-	-	-	

Tablo 55 incelendiğinde cevabı ‘dede’ olan soruya öğrencilerin hepsi doğru cevap vermiştir.

Tablo 56

Deney Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Torun’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	33	100,0	100,0	100,0
Yanlış	-	-	-	-
Toplam	-	-	-	-

Tablo 56 incelendiğinde cevabı ‘torun’ olan soruya öğrencilerin hepsi doğru cevap vermiştir.

Tablo 57

Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Babamın kız kardeşi benim...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	29	87,9	87,9	100,0
Yanlış	4	12,1	12,1	12,1
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 57 incelendiğinde ‘Babamın kız kardeşi benim...dır.’ sorusuna öğrencilerin %87,9’u doğru olan ‘halam’ cevabını seçerken %12,1’i yanlış olan ‘teyzem/teyzesi’ cevaplarını vermiştir.

Tablo 58

Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Annemin annesi benim ...dir.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	27	81,8	81,8	100,0
Yanlış	6	18,2	18,2	18,2
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 58 incelendiğinde ‘Annemin annesi benim ...dir.’ sorusuna öğrencilerin %81,8’i doğru olan ‘anneannem’ cevabını verirken %18,2’si yanlış olan ‘anneanne/babaannem’ cevabını vermiştir.

Tablo 59

Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Teyzemin oğlu benim ...dir.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	25	75,8	75,8	100,0
Yanlış	8	24,2	24,2	24,2
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 59 incelendiğinde ‘Teyzemin oğlu benim ...dir.’ sorusuna öğrencilerin %75,8’i doğru olan ‘kuzenim’ cevabını işaretlerken %24,2’si yanlış olan ‘yeğenim/kuzen’ cevabını vermiştir.

Tablo 60

Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Enişte kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>Geçerli yüzde</i>	<i>Biriken yüzde</i>
Doğru	25	75,8	75,8	100,0
Yanlış	8	24,2	24,2	24,2
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 60 incelendiğinde ‘Enişte kimdir?’ sorusuna öğrencilerin %75,8’i doğru olan ‘teyze veya halanın eşi’ cevabını vermiş %24,2’si yanlış olan ‘dayı veya amcanın eşi/babamın erkek kardeşi’ cevaplarını vermiştir.

Tablo 61

Deney Grubu Öğrencilerinin ‘Dayı kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>Geçerli yüzde</i>	<i>Biriken yüzde</i>
Doğru	32	97,0	97,0	100,0
Yanlış	1	3,0	3,0	3,0
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 61 incelendiğinde ‘Dayı kimdir?’ sorusuna öğrencilerin %97’si doğru olan ‘annemin erkek kardeşi’ cevabını verirken, %3’ü ‘halamın eşi/ babamın erkek kardeşi’ seçeneklerini işaretleyerek yanlış cevap vermiştir.

Tablo 62

Deney Grubu Öğrencilerinin 1. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	31	93,9	93,9	100,0
Yanlış	2	6,1	6,1	6,1
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 62 incelendiğinde ‘Teyze, anne yarısıdır.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %93,9’u doğru %6,1’i yanlış cevap olan ‘Sadık dost akrabanda iyidir. / Kız halaya oğlan dayıya çeker.’ seçeneklerini seçmişlerdir.

Tablo 63

Deney Grubu Öğrencilerinin 2. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	29	87,9	87,9	100,0
Yanlış	4	12,1	12,1	12,1
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 63 incelendiğinde ‘Hık demiş babasının burnunda düşmüş.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %87,9’u doğru %12,1’i yanlış olan ‘baba adam/anadan doğma’ cevabını vermiştir.

Tablo 64

Deney Grubu Öğrencilerinin 3. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	33	100,0	100,0	100,0
Yanlış	-	-	-	-
Toplam	-	-	-	-

Tablo 64 incelendiğinde ‘Kötü söyleme eşine zehir katar yemeğine.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin hepsi doğru cevap vermiştir.

Tablo 65

Deney Grubu Öğrencilerinin 4. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	26	78,8	78,8	100,0
Yanlış	7	21,2	21,2	21,2
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 65 incelendiğinde ‘Ananın bastığı yavru incinmez.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %78,8’i doğru %21,2’si ‘Kocasını vezir eden de kadın rezil eden de./ Ana ölünce baba amca olurmuş.’ cevaplarını vererek yanlış yapmışlardır.

Tablo 66

Deney Grubu Öğrencilerinin 5. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	22	66,7	66,7	100,0
Yanlış	11	33,3	33,3	33,3

Tablo 66'nın devamı

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 66 incelendiğinde 'Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al.' olan karikatür sorusuna öğrencilerin %66,7'si doğru %33,3'ü yanlış cevap olan 'Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar. / İyi evlat babayı vezir, kötü evlat babayı rezil eder.' seçenekleri işaretlemişlerdir.

Tablo 67

Deney Grubu Öğrencilerinin 1. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	30	90,9	90,9	100,0
Yanlış	3	9,1	9,1	9,1
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 67 incelendiğinde 'Çok eskiden bir kadın oğlunu evlendirmiş. Gelini ile aynı evde yaşamaya başlamış. Kadın gelininin birkaç hatasını görmüş. Ama gelini üzülür diye söylememiş. Birkaç ay geçmiş. Gelin hala yanlış yapıyormuş. Aklına bir fikir gelmiş. Gelininin yaptığı yanlışları, kızı yapmış gibi söylemeye başlamış. Mesela gelin bulaşıkları ıslak kaldırdıysa; 'Kızım bulaşıkları kurula ki dolaplar ıslanmasın diyormuş.' hikâyesinde sorulan atasözüne öğrencilerin %90,9'u doğru olan 'Kızım sana söylüyorum gelinim sen işit.' Cevabını, %9,1'i yanlış olan 'Anasına bak kızını al./ Üveye etme özünden bulursun kızına etme gelinden bulursun.' cevabını vermiştir.

Tablo 68

Deney Grubu Öğrencilerinin 2. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	21	63,6	63,6	100,0
Yanlış	12	36,4	36,4	36,4
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 68 incelendiğinde ‘Bir zamanlar iki kardeş varmış. İki kardeş çok kavga edermiş. Bir gün yine kavga etmişler. Büyük kardeş çok kızmış ve kardeşini itmiş. Küçük kardeş buna çok üzülmüş. Evden çıkmış. Aradan birkaç saat geçmiş. Büyük kardeş küçük kardeşini merak etmiş. Ona bakmak için dışarı çıkmış. Kardeşini uçurumun kenarında görmüş. Çok korkmuş. Kardeşinin yanına koşmuş ve ona sarılmış. Barışmışlar.’ hikâyesinde sorulan atasözüne öğrencilerin %63,6’sı doğru olan ‘Kardeş kardeşi bıçaklamış, dönmüş tekrar kucaklamış.’ cevabını, %36,4’ü yanlış olan ‘Allah kardeşi kardeş yaratmış rızkını ayrı yaratmış. / Kazanırsan dost kazan düşmanı anan doğurur.’ cevabını vermişlerdir.

Tablo 69

Deney Grubu Öğrencilerinin 3. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	32	97,0	97,0	100,0
Yanlış	1	3,0	3,0	3,0
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 69 incelendiğinde ‘Eski zamanlarda köyün birinde bir karı koca yaşarmış. Bu ailenin küçük bir de çocukları varmış. Çocuk çok zayıf ve çok hastaymış. Babası çocuğu birçok doktora götürmüş. Ama çocuk iyi olamamış. Çocuk birkaç ay sonra ölmüş. Çocuğun ölmesine herkes çok üzölmüş. Çocuğun öldüğü gün ev çok kalabalık olmuş. Sonra çocuğun öldüğünü insanlar unutmuş. Ama annesi unutmamış. Her sabah çocuğunun mezarına gitmiş.’ hikâyesinde sorulan atasözüne öğrencilerin %97’si doğru olan ‘Ağlarsa anam ağlar, gerisi yalan ağlar.’cevabını, %3’ü yanlış olan ‘ana bucağı, karı kucağı/ ana hakkı tanrı hakkı’ cevabını vermişlerdir.

Tablo 70

Deney Grubu Öğrencilerinin 4. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	31	93,9	93,9	100,0
Yanlış	2	6,1	6,1	6,1
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 70 incelendiğinde Uzak bir ülkede bir kral ve kraliçe yaşarmış. Bu kral ve kraliçenin çok güzel bir kızı varmış. Prenses bir gün ormanda gezmeye gitmiş. Ormanda genç bir adamla karşılaşmış. Bu adam bir çobanmış. Prenses ona âşık olmuş. Adamı hemen saraya götürmüş. Kraliçe onarlı birlikte görünce çok şaşırılmış. Kraliçe: ‘Hemen onu saraydan çıkar!’ Prenses: ‘Hayır anne. Ben onu seviyorum.’ Kraliçe bu sözleri duyunca çok sinirlenmiş; ‘Eğer o adamla yaşamak istiyorsan bu saraydan gideceksin!’ demiş. Bu sözleri duyan prenses her şeyi bırakıp genç adamla saraydan gitmiş.’ hikâyeye sorusuna öğrencilerin %93,9’u doğru olan ‘Ana kızına taht kurar, kız bahtı koca da arar.’ cevabını, %6,1’i yanlış olan ‘Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al./ Para, anayı kızından ayırır.’ cevabını vermiştir.

Tablo 71

Deney Grubu Öğrencilerinin 5. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	32	97,0	97,0	100,0
Yanlış	1	3,0	3,0	3,0
Toplam	33	100,0	100,0	

Tablo 71 incelendiğinde ‘Küçük bir köyde bir ayakkabıcı varmış. Bu adam çok güzel ayakkabılar yapıyormuş. Herkes bu ayakkabıları çok beğeniyormuş. Adam oğluna da ayakkabı yapmayı öğretmiş. Baba ve oğul uzun yıllar birlikte çalışmışlar. Baba artık çok yaşlanmış, ayakkabı yapamıyormuş. Bu yüzden yavaş yavaş ayakkabı yapmayı bırakmış, ama oğlu o köyde ayakkabı yapmaya devam etmiş. Oğlunun yaptığı ayakkabıları herkes çok beğenmiş.’ hikâye sorusuna öğrencilerin %97’si doğru olan ‘Babanın sanatı oğluna mirastır.’ cevabını, %3’ü yanlış olan ‘Baba malı tez tükenir./ Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğlu babasına bir salkım üzüm vermemiş.’ cevaplarını vermiştir.

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorulara Verdikleri Cevaplar

Tablo 72

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Karı’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	15	75,0	75,0	100,0
Yanlış	5	25,0	25,0	25,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 72 incelendiğinde cevabı ‘karı’ olan soruya öğrencilerin %75’i doğru %25’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 73

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Koca’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	14	70,0	70,0	100,0
Yanlış	6	30,0	30,0	30,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 73 incelendiğinde cevabı ‘koca’ olan soruya öğrencilerin %70’i doğru %30’u yanlış cevap vermiştir.

Tablo 74

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Babanne’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	11	55,0	55,0	100,0
Yanlış	9	45,0	45,0	45,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 74 incelendiğinde cevabı ‘babanne’ olan soruya öğrencilerin %55’i doğru %45’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 75

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Dede’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	13	65,0	65,0	100,0
Yanlış	7	35,0	35,0	35,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 75 incelendiğinde cevabı ‘dede’ olan soruya öğrencilerin %65’i doğru %35’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 76

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Anne’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	16	80,0	80,0	100,0
Yanlış	4	20,0	20,0	20,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 76 incelendiğinde cevabı ‘anne’ olan soruya öğrencilerin %80’i doğru %20’si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 77

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Kız’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	16	80,0	80,0	100,0
Yanlış	4	20,0	20,0	20,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 77 incelendiğinde cevabı ‘kız’ olan soruya öğrencilerin %80’i Doğru %20’si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 78

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Baba’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	16	80,0	80,0	100,0
Yanlış	4	20,0	20,0	20,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 78 incelendiğinde cevabı ‘baba’ olan soruya öğrencilerin %80’i doğru %20’si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 79

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Oğul’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	17	85,0	85,0	100,0
Yanlış	3	15,0	15,0	15,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 79 incelendiğinde cevabı ‘oğul’ olan soruya öğrencilerin %85’i doğru %15’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 80

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘abla’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	16	80,0	80,0	100,0
Yanlış	4	20,0	20,0	20,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 80 incelendiğinde cevabı ‘abla’ olan soruya öğrencilerin %80’i doğru %20’si yanlış cevap vermiştir.

Tablo 81

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Kız Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	14	70,0	70,0	100,0
Yanlış	6	30,0	30,0	30,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 81 incelendiğinde cevabı ‘kız kardeş’ olan soruya öğrencilerin %70’i doğru %30’u yanlış cevap vermiştir.

Tablo 82

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Ağabey’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	18	90,0	90,0	100,0
Yanlış	2	10,0	10,0	10,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 82 incelendiğinde cevabı ‘ağabey’ olan soruya öğrencilerin %90’ı doğru %10’u yanlış cevap vermiştir.

Tablo 83

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Erkek Kardeş’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	15	75,0	75,0	100,0
Yanlış	5	25,0	25,0	25,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 83 incelendiğinde cevabı ‘erkek kardeş’ olan soruya öğrencilerin %75’i doğru %25’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 84

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Dede’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	19	95,0	95,0	100,0
Yanlış	1	5,0	5,0	5,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 84 incelendiğinde cevabı ‘dede’ olan soruya öğrencilerin %95’i doğru %5’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 85

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cevabı ‘Torun’ Olan Soruya Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	17	85,0	85,0	100,0
Yanlış	3	15,0	15,0	15,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 85 incelendiğinde cevabı ‘torun’ olan soruya öğrencilerin %85’i doğru %15’i yanlış cevap vermiştir.

Tablo 86

Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Babamın kız kardeşi benim...dır.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	16	80,0	80,0	100,0
Yanlış	4	20,0	20,0	20,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 86 incelendiğinde ‘Babamın kız kardeşi benim...dır.’ sorusuna öğrencilerin %80’i doğru olan ‘halam’ cevabını seçerken %20’si yanlış olan ‘teyzem/teyzesi’ cevaplarını vermiştir.

Tablo 87

Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Annemin annesi benim ...dir.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	16	80,0	80,0	100,0
Yanlış	4	20,0	20,0	20,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 87 incelendiğinde ‘Annemin annesi benim ...dir.’ sorusuna öğrencilerin %80’i doğru olan ‘anneannem’ cevabını verirken %20’si yanlış olan ‘anneanne/babaannem’ cevabını vermiştir.

Tablo 88

Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Teyzemin oğlu benim ...dir.’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	9	45,0	45,0	45,0
Yanlış	11	55,0	55,0	100,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 88 incelendiğinde ‘Teyzemin oğlu benim ...dir.’ sorusuna öğrencilerin %45’i doğru olan ‘kuzenim’ cevabını işaretlerken %55’i yanlış olan ‘yeğenim/kuzen’ cevabını vermiştir.

Tablo 89

Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Enişte kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	14	70,0	70,0	100,0
Yanlış	6	30,0	30,0	30,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 89 incelendiğinde ‘Enişte kimdir?’ sorusuna öğrencilerin %70’i doğru olan ‘teyze veya halanın eşi’ cevabını vermiş %30’u yanlış olan ‘dayı veya amcanın eşi/babamın erkek kardeşi’ cevaplarını vermiştir.

Tablo 90

Kontrol Grubu Öğrencilerinin ‘Dayı kimdir?’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	18	90,0	90,0	100,0
Yanlış	2	10,0	10,0	10,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 90 incelendiğinde ‘Dayı kimdir?’ sorusuna öğrencilerin %90’ı doğru olan ‘annemin erkek kardeşi’ cevabını verirken, %10’u ‘halamın eşi/ babamın erkek kardeşi’ seçeneklerini işaretleyerek yanlış cevap vermiştir.

Tablo 91

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 1. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	17	85,0	85,0	100,0
Yanlış	3	15,0	15,0	15,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 91 incelendiğinde ‘Teyze, anne yarısıdır.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %85’i doğru %15’i yanlış cevap olan ‘Sadık dost akrabanda iyidir. / Kız halaya oğlan dayıya çeker.’ seçeneklerini seçmişlerdir.

Tablo 92

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 2. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	13	65,0	65,0	100,0
Yanlış	7	35,0	35,0	35,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 92 incelendiğinde ‘Hık demiş babasının burnunda düşmüş.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %65’i doğru %35’i yanlış olan ‘baba adam/anadan doğma’ cevabını vermiştir.

Tablo 93

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 3. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	16	80,0	80,0	100,0
Yanlış	4	20,0	20,0	20,0

Tablo 93'ün devamı

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 93 incelendiğinde 'Kötü söyleme eşine zehir katar yemeğine.' olan karikatür sorusuna öğrencilerin %80'i doğru %20'si yanlış olan 'Kocasını vezir eden de kadın, rezil eden de / Ana ölünce baba amca olurmuş.' cevabını vermiştir.

Tablo 94

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 4. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	12	60,0	60,0	100,0
Yanlış	8	40,0	40,0	40,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 94 incelendiğinde 'Ananın bastığı yavru incinmez.' olan karikatür sorusuna öğrencilerin %60'ı doğru %40'ı 'Kocasını vezir eden de kadın rezil eden de./ Ana ölünce baba amca olurmuş.' cevaplarını vererek yanlış yapmışlardır.

Tablo 95

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 5. Karikatür Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	9	45,0	45,0	45,0
Yanlış	11	55,0	55,0	100,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 95 incelendiğinde ‘Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al.’ olan karikatür sorusuna öğrencilerin %45’i doğru %55’i yanlış cevap olan ‘Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar. / İyi evlat babayı vezir, kötü evlat babayı rezil eder.’ seçenekleri işaretlemişlerdir.

Tablo 96

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 1. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	13	65,0	65,0	100,0
Yanlış	7	35,0	35,0	35,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 96 incelendiğinde ‘Çok eskiden bir kadın oğlunu evlendirmiş. Gelini ile aynı evde yaşamaya başlamış. Kadın gelininin birkaç hatasını görmüş. Ama gelini üzülür diye söylememiş. Birkaç ay geçmiş. Gelin hala yanlış yapıyormuş. Aklına bir fikir gelmiş. Gelininin yaptığı yanlışları, kızı yapmış gibi söylemeye başlamış. Mesela gelin bulaşıkları ıslak kaldırırsa; ‘Kızım bulaşıkları kurula ki dolaplar ıslanmasın diyormuş.’ hikâyesinde sorulan atasözüne öğrencilerin %65’i doğru olan ‘Kızım sana söylüyorum gelinim sen işit.’ cevabını, %35’i yanlış olan ‘Anasına bak kızını al./ Üveye etme özünden bulursun kızına etme gelinden bulursun.’ cevabını vermiştir.

Tablo 97

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 2. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	13	65,0	65,0	100,0
Yanlış	7	35,0	35,0	35,0

Tablo 97'nin devamı

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 97 incelendiğinde 'Bir zamanlar iki kardeş varmış. İki kardeş çok kavga edermiş. Bir gün yine kavga etmişler. Büyük kardeş çok kızmış ve kardeşini itmiş. Küçük kardeş buna çok üzülmüş. Evden çıkmış. Aradan birkaç saat geçmiş. Büyük kardeş küçük kardeşini merak etmiş. Ona bakmak için dışarı çıkmış. Kardeşini uçurumun kenarında görmüş. Çok korkmuş. Kardeşinin yanına koşmuş ve ona sarılmış. Barışmışlar.' hikâyesinde sorulan atasözüne öğrencilerin %65'i doğru olan 'Kardeş kardeşi bıçaklamış, dönmüş tekrar kucaklamış.' cevabını, %35'i yanlış olan 'Allah kardeşi kardeş yaratmış rızkını ayrı yaratmış. / Kazanırsan dost kazan düşmanı anan doğurur.' cevabını vermişlerdir.

Tablo 98

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 3. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	13	65,0	65,0	100,0
Yanlış	7	35,0	35,0	35,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 98 incelendiğinde 'Eski zamanlarda köyün birinde bir karı koca yaşarmış. Bu ailenin küçük bir de çocukları varmış. Çocuk çok zayıf ve çok hastaymış. Babası çocuğu birçok doktora götürmüş. Ama çocuk iyi olamamış. Çocuk birkaç ay sonra ölmüş. Çocuğun ölmesine herkes çok üzülmüş. Çocuğun öldüğü gün ev çok kalabalık olmuş. Sonra çocuğun öldüğünü insanlar unutmuş. Ama annesi unutmamış. Her sabah çocuğunun mezarına gitmiş.' hikâyesinde sorulan atasözüne öğrencilerin %65'i doğru olan 'Ağlarsa anam ağlar, gerisi

yalan ağlar.’ cevabını, %35’i yanlış olan ‘ana bucağı, karı kucağı/ ana hakkı tanrı hakkı’ cevabını vermişlerdir.

Tablo 99

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 4. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	10	50,0	50,0	50,0
Yanlış	10	50,0	50,0	50,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 99 incelendiğinde Uzak bir ülkede bir kral ve kraliçe yaşarmış. Bu kral ve kraliçenin çok güzel bir kızı varmış. Prenses bir gün ormanda gezmeye gitmiş. Ormanda genç bir adamla karşılaşmış. Bu adam bir çobanmış. Prenses ona âşık olmuş. Adamı hemen saraya götürmüş. Kraliçe onarlı birlikte görünce çok şaşırılmış. Kraliçe: ‘Hemen onu saraydan çıkar!’ Prenses: ‘Hayır anne. Ben onu seviyorum.’ Kraliçe bu sözleri duyunca çok sinirlenmiş; ‘Eğer o adamla yaşamak istiyorsan bu saraydan gideceksin!’ demiş. Bu sözleri duyan prenses her şeyi bırakıp genç adamla saraydan gitmiş.’ hikâye sorusuna öğrencilerin %50’si doğru olan ‘Ana kızına taht kurar, kız bahtı koca da arar.’ Cevabını, %50’si yanlış olan ‘Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al./ Para, anayı kızından ayırır.’ cevabını vermiştir.

Tablo 100

Kontrol Grubu Öğrencilerinin 5. Hikâyede Anlatılan Atasözünü Bulalım Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	f	%	Geçerli yüzde	Biriken yüzde
Doğru	10	50,0	50,0	50,0
Yanlış	10	50,0	50,0	50,0
Toplam	20	100,0	100,0	

Tablo 100 incelendiğinde ‘Küçük bir köyde bir ayakkabıcı varmış. Bu adam çok güzel ayakkabılar yapıyormuş. Herkes bu ayakkabıları çok beğeniyormuş. Adam oğluna da ayakkabı yapmayı öğretmiş. Baba ve oğul uzun yıllar birlikte çalışmışlar. Baba artık çok yaşlanmış, ayakkabı yapamıyormuş. Bu yüzden yavaş yavaş ayakkabı yapmayı bırakmış, ama oğlu o köyde ayakkabı yapmaya devam etmiş. Oğlunun yaptığı ayakkabıları herkes çok beğenmiş.’ hikâye sorusuna öğrencilerin %50’si doğru olan ‘Babanın sanatı oğluna mirastır.’ cevabını, %50’si yanlış olan ‘Baba malı tez tükenir./ Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğlu babasına bir salkım üzüm vermemiş.’ cevaplarını vermiştir.

Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma ve Sonuç

Dil eğitimi ve öğretimi son yüzyılda önem kazanmıştır. İnsanlar, dünyayı görme isteği, farklı kültürleri tanıma arzusu, eğitim, ticaret, turizm gibi birçok sebeple yabancı dil öğrenmeyi artık gereksinim olarak görmektedirler. Bu ihtiyaçlarla doğru orantılı olarak her geçen gün dil öğretim yöntem ve teknikleri değişmekte ve gelişmektedir. Değişen yöntem ve teknikleri sürekli deneyerek, öğretimde en başarılı yol bulunmaya çalışılmaktadır.

Bu araştırmada da Yabancılara Türkçe öğretimi alanında aile kavramı ile ilgili deyim ve atasözlerinin neden ve nasıl kullanılması gerektiği temel problemi çerçevesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Yabancı dil öğretiminde öğrenci, ana dili ile hedef dilde öğrendiklerini karşılaştırır. İki dilde de ortak olan öğelerin varlığını gördüğünde öğrenme daha çabuk gerçekleşir. Öğretilecek deyimler ve atasözleri seçilirken bu durum göz önünde bulundurulmuş, bunun sonucunda öğrencilerin derse ilgiyle yaklaştıkları görülmüştür. Yüce ve Koçer (2014)' de kültürle bütünleşmiş dil derslerinin öğrencilerin yüksek motivasyon seviyesine ulaşmasında rolü olduğunu belirtmiştir. Okur ve Keskin'e (2013) göre kültür aktarımında asıl önemli olan nokta, öğrencinin kendi dilini ve kültürünü öğrendiği dil ile karşılaştırması ve bir bütün olarak değerlendirmesidir. Öğrencilerin Türk kültüründeki ve kendi kültürlerindeki aile kavramının uyuştuğunu görmeleri derse ilgiyi ve katılımı arttırmıştır. Sadece öğrendiği dilin kültürü sunulmamalı; konular öğrencinin kendi kültürüyle kıyaslamalar yapabileceği durumlardan seçilmelidir (Çiftçi, Batur ve Keklik, 2013, s. 369).
2. Öğretim programına konulacak deyimler ve atasözleri seçilirken öğrencinin gereksinimleri göz önünde bulundurulmuştur. Başlangıç seviyelerinde günlük hayatta sıklıkla karşılaşılabileceği, toplum tarafından çok kullanılan, toplumun değerleri

hakkında bilgi veren deyim ve atasözleri seçilmiştir. Boylu ve Başar (2018) kalıp söz öğretiminde, öğrencilerin dil seviyeleri göz ardı edilmemeli ve öğretilecek kalıp sözlerin öğrencinin dil düzeyine uygun olması gerektiğini söylemiştir.

3. Öğretim yöntem ve teknikleri göz önünde bulundurularak her deyim ve atasözüyle ilgili ayrı bir etkinlik düzenlenmiştir. Etkinlikler düzenlenirken görsel ve işitsel materyallerden yararlanılmış, somutlaştırmanın daha faydalı olduğu görülmüştür. Ayrıca kültürel değerleri daha iyi aktarabilmek için ders kitaplarının yanında sınıfta öğrencilere ek metinler, video, şarkı, oyun, resim vb. materyallerin verilerek ders daha canlı ve çekici hale getirilebilir (Çiftçi, Batur ve Keklik, 2013). Öğrencilerin soyut kavramları somutlaştırması kolaylaştırılabilir, böylece öğrenme daha da kalıcı hâle gelebilir. Bu bağlamda atasözlerine sadece Türkçe derslerinde değil, konuların içeriğine, kavram kazanımlarına uygun olacak şekilde diğer derslerde de yer verilmelidir (Aydın ve Sevinç, 2018). Kimya, coğrafya alanında da deyimler ve atasözlerinin derste kullanımı hakkında çalışmalar yapılmış ve olumlu sonuçlar ortaya çıktığı görülmüştür.
4. Öğretilecek deyim ve atasözleri öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, yaşam tarzları, dini inanışları, değer ve yargıları da düşünülerek öğrenciyi dersten uzaklaştırmayacak, rencide etmeyecek şekilde seçilmiştir. Öğrencinin kültüründe olan herhangi bir davranış, söz ya da tonlama, öğrendiği dilde farklı olarak algılanabilir. Kültür farklılıklarından doğan iletişim sorunlarını ortadan kaldırabilmek ve öğrencilerin farklı kültürlerle hoşgörü ile yaklaşmalarını sağlayabilmek için, kültürel öğelerin ders ortamına aktarılması gerekir (Bölükbaş ve Keskin, 2010). Atasözleri öğretilirken öğrencilerin içinde buldukları sosyal, psikolojik, fizyolojik, fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin de dikkate alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır (Batur ve Yavaşca, 2018).

5. Deyimler ve atasözleri öğretilirken öncelik öğrencinin günlük hayatta karşılaşacağı, toplum tarafından sık sık kullanılan, toplumun değerleri hakkında bilgi veren deyim ve atasözlerine yer verilmelidir. Konu seçiminde her kültürde var olan, tüm insanların deneyim alanları içine giren ancak her kültürde değişik görünümde içeren temel yaşam deneyim alanlarının çıkış noktası olarak alınması öngörülmektedir (Bölükbaş ve Keskin, 2010, s. 230).
6. Her kültürde önemli bir yere sahip olan aile kavramının, öğrenciler tarafından ilgi çektiği görülmüştür. Kültür başlığı altında öğrenciye verilebilecek olan şeyler tarih, günlük yaşam ve rutinler, okul ve eğitim, coğrafya, aile yaşantısı, sosyal şartlar, gelenek-görenekler, turizm ve seyahat gibi konular yabancı dil öğrenenlere kültür bağlamında öncelikle öğretilmesi uygun olan konulardır (Demir ve Açık, 2014).
7. Öğrencilerin hayatta kendilerine verilen unvanlarla sorulara verdikleri cevapların ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Kadınların anne, teyze evlat gibi deyim ve atasözlerine daha ilgili davrandığı görülmüştür. Türk atasözlerinde kadının en önemli cinsiyet rolünün 'eş' ve 'anne'lik olduğu söylenebilir. Aile kadın üzerinden temsil edildiği için 'koca'dan ziyade 'kadın' rolü, 'baba'dan ziyade 'anne' rolü üzerinde baskın bir şekilde durulmuştur (Akbalık, 2013).

Öneriler

1. Deyimler ve atasözleri öğretilirken, ders kitaplarıyla birlikte görsel ve işitsel materyallerden yararlanılması,
2. Farklı kültürlerden gelen öğrencilere, onların kültürlerini ve inançlarını rencide etmeyecek şekilde, kültürlerarası duyarlılığa uygun deyim ve atasözlerinin seçimine dikkat edilmesi,
3. Türkçe öğretim kitaplarında çoğunlukla deyim ve atasözlerine yer verilmemektedir. Deyim ve atasözlerini kültür aktarıcısı görevi göz önünde bulundurularak, milli kültür

ve değerlerin aktarımını sağlayacak, başlangıç seviyesinden itibaren kullanılabilir deyim ve atasözleri listesinin oluşturulması,

4. Deyimler ve atasözleri ders verici ve eğitici niteliktedirler. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişinin yeni öğrendiği kültüre ait davranış kazanmasında etkisi olacağı için programda yer verilmesi,
5. Türkçe öğrenmek için talepte bulunan öğrencilerle ilgili çalışmalar yapılarak, talebin daha çok olduğu ölkelerin dillerinde Türkçeyle ve Türk kültürüyle ortak kültür öğelerinin seçilmesi, iki dilde de var olan kelimelere, deyimlere ve atasözlerine öğretimde öncelik tanınması önerilmektedir.

Kaynakça

- Akbalık, E. (2015). Türk atasözlerinde cinsiyet algısı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36. 81-90.
- Akyalçın, N. (2012). *Türkçemizin anlamsal zenginlikleri deyimlerimiz*. Ankara: Eğiten Kitap
- Akpınar, M. (2010). *Deyim ve atasözlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksan, D.(2009). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksoy, Ö.A. (1971). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1984). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü 1, atasözleri sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Aydın, Y. Sevinç, Ö. (2018). Suyla ilgili atasözlerinde çevre - doğa ve çevre eğitimine yönelik bilgelik unsurları. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 54-63.
- Baltacıoğlu, İ. H. (1994). *Türke doğru*. Ankara: AKM Yayınları.
- Başkan, Ö. (1969). *Yabancı dil öğretimi ilkeler ve çözümler*. İstanbul.
- Batur, Z. ve Yavaşca, H. (2018). Dinle atasözünü oyna öğren özünü: atasözü öğretimi. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 3(2), 93-117.
- Bayraktar, N. (2003). Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimi. *Dil Dergisi*, 119, 58-71.
- Boylu, E. ve Başar, U. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kültürel boyutu: Türkçe kalıp sözlerin farslara öğretimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, XLIII, 31-52.
- Bölükbaş F.ve Keskin F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımında işlevi. *Turkish Studies*, 5(4), 221-235.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Çeçen, M. A. (2007). Yabancılara Türk atasözlerinin öğretiminde sıralamaya ilişkin bir deneme. *Türkiye’de Ulusal Yabancı Dil Eğitimi Kongresi*. 22-23 Kasım 2007.
- Çiftçi, M. Batur, Z. ve Keklik, S. (2013) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür. M. Durmuş, A. Okur (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* içerisinde (ss. 365-379). Ankara: Grafiker Yayınları
- Demir, A. ve Açıık, D. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 30, 51-72.
- Demir, T. (2004), *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Kurmay Basım Yayın Dağıtım.
- Demircan, Ö.(2015). *Yabancı-dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Demirel, Ö. (2014). *Yabancı dil öğretimi* (Sekizinci Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Esen, S. ve Yılmaz, E. (2015). Türk atasözleri ve deyimlerinde girişimcilik olgusu (Sosyo-ekonomik açıdan bir bakış). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 249-258.
- Esin, B. (2007). Dil eğitiminde bir araç olarak atasözü. *Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Dergisi*, 605-628
- Göçer, A. (2013). Türkiye de yabancılara Türkçe öğretimi. M. Durmuş, A. Okur (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* içerisinde (ss. 171-179). Ankara: Grafiker Yayınları
- Güneş, F. (2013). Dil öğretimi ve temel dil yaklaşımları. M. Durmuş, A. Okur (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* içerisinde (ss. 37-48). Ankara: Grafiker Yayınları
- Güneş, F. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe yazma öğretimi: yaklaşım ve modeller A. Şahin (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* içerisinde (ss. 499-523). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Güneş, S. (2010). Yabancı dil öğretiminde deyim öğretimi: Yöntemler, teknikler ve uygulamalar. *Dilbilim*, 2(2), 1-15.
- Hatiboğlu, V. (1964). *Kelime grupları ve kuralları*. Ankara: TDK Yayınları.
- Hatiboğlu, V.(1972). *Dilbilgisi terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 29-36.
- Kenzhalin, K. (2017). Türk Dünyasında Deyim Bilimi Çalışmaları. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 43, 107-124
- Keziban, Y. Tekşan, K. (2014). Atasözlerinin dil bilgisi öğretiminde kullanılabilirliği. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 31, 301-322.
- Korkmaz, Z. (2003), *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Köksal, D. ve Varışoğlu, B.(2014) Yabancı dil öğretiminde yaklaşım yöntem ve teknikler. A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar yaklaşımlar etkinlikler* içerisinde (ss. 81-111) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Mutlu, K. (2016). Yabancılarla Türkçe öğretiminde benzer atasözü ve deyimlerin önemi ve Polonyalılara Türkçe öğretiminde bunların kullanımı. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 64(2), 245-268.
- Okur, A. ve Keskin, F.(2013) Yabancılarla Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science* 6,1619-1640.
- Ögel, B. (2000). *Türk kültür tarihine giriş*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özkan, B. ve Gündoğdu, A. E. (2011). Toplumsal cinsiyet bağlamında Türkçede atasözleri ve deyimler, *Turkish Studies*, 6(3), 1133-1147.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe deyimler sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınları.

Stanek, K. (2016). Kùltür-Dil-Gramer Leh ve Türk atasözlerinin Türkçe öğretiminde rolü.

Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten, 64, 103-123.

Topaloğlu, A. (1989). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Yay.

Topçu, N. (1999). Fransızca ve Türkçede rakamlı deyimlerin karşılaştırmalı incelenmesi ve

Fransızca yabancı dil öğretiminde kullanımları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 173 – 180.

Tüm, G. ve Sarkmaz, Ö. (2012). Yabancı dil Türkçe ders kitaplarında kültürel öğelerin yeri.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 43, 448-459.

Türk Dil Kurumu. (2000). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

Varışoğlu, C. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe konuşma öğretimi. A. Şahin (Ed.), *Yabancı*

Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler içerisinde (ss. 473-496). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Yaylı, D., Bayyurt, Y. (2009). *Yabancılara Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

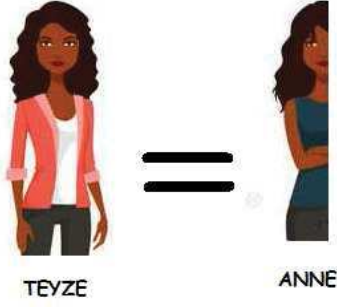
Yüce, K. Koçer, Ö.(2014) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef kültür. A. Şahin

(Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* içerisinde (ss. 499-523). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Ekler

3.Resimlerde anlatılan atasözlerini bulalım.

1.



- Sadık dost akrabadan iyidir.
- Teyze anne yarısıdır.
- Kız halaya, oğlan dayıya çeker.

2.



çizen:Serkan Altuniğne

- Hık demiş babasının burnundan düşmüş.
- Baba adam
- Anadan doğma

3.



- Kocasını vezir edende kadın rezil eden de.
- Ana ölünce baba amca olurmuş..
- Kötü söyleme eşine zehir katar yemeğine

4.



çizen:Necip Duman

- Ananın bastığı yavru incinmez.
- Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar.
- İyi evlat babayı vezir kötü evlat babayı rezil eder.

5.



Çizen : Özer Aydoğan

- Kız anası köşe minderi, oğlan anası kapı arkası
- Anasına bak kızını al kenarına bak bezini al.
- Ana kızına taht kurar, kızı bahtı kocada ara

4.Aşağıdaki hikayede anlatılan atasözlerini bulalım.

1.Çok eskiden bir kadın oğlunu evlendirmiş. Gelini ile aynı evde yaşamaya başlamış. Kadın gelininin birkaç hatasını görmüş. Ama gelini üzülür diye söylememiş. Birkaç ay geçmiş. Gelin hala yanlış yapıyormuş. Aklına bir fikir gelmiş. Gelininin yaptığı yanlışları, kızı yapmış gibi söylemeye başlamış. Mesela gelin bulaşıkları ıslak kaldırdıysa ;

-Kızım bulaşıkları kurula ki dolaplar ıslanmasın.

diyormuş.

Yukarıdaki hikâyede anlatılan atasözünü bulalım.

- a. Anasına bak kızını al kenarına bak bezini al.
- b. Kızım sana söylüyorum gelinim sen işit.

2.Bir zamanlar iki kardeş varmış. İki kardeş çok kavga edermiş. Bir gün yine kavga etmişler. Büyük kardeş çok kızmış ve kardeşini itmiş. Küçük kardeş buna çok üzülmüş. Evden çıkmış. Aradan birkaç saat geçmiş. Büyük kardeş küçük kardeşini merak etmiş. Ona bakmak için dışarı çıkmış. Kardeşini uçurumun kenarında görmüş. Çok korkmuş. Kardeşinin yanına koşmuş ve ona sarılmış. Barışmışlar.

Yukarıdaki hikâyede anlatılan atasözünü bulalım.

- a. Allah kardeşi kardeş yaratmış rızkını ayrı yaratmış.
- b. Kazanırsan dost kazan düşmanı anan doğurur.
- c. Kardeş kardeşi bıçaklamış dönmüş tekrar kucaklamış.

3.Eski zamanlarda köyün birinde bir karı koca yaşarmış. Bu ailenin küçük bir de çocukları varmış. Çocuk çok zayıf ve çok hastaymış. Babası çocuğu birçok doktora götürmüş. Ama çocuk iyi olamamış. Çocuk birkaç ay sonra ölmüş. Çocuğun ölmesine herkes çok üzülmüş. Çocuğun öldüğü gün ev çok kalabalık olmuş. Sonra çocuğun öldüğünü insanlar unutmuş. Ama annesi unutmamış. Her sabah çocuğunun mezarına gitmiş.

Yukarıdaki hikayede anlatılan atasözünü bulalım.

- a. Ana bucağı karı kucağı
- b. Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar.
- c. Ana hakkı tanrı hakkı

4. Uzak bir ülkede bir kral ve kraliçe yaşarmış. Bu kral ve kraliçenin çok güzel bir kızı varmış. Prenses bir gün ormanda gezmeye gitmiş. Ormanda genç bir adamla karşılaşmış. Bu adam bir

çobanmış. Prenses ona aşık olmuş. Adamı hemen saraya götürmüş. Kraliçe onarlı birlikte görünce çok şaşırılmış.

Kraliçe: ‘Hemen onu saraydan çıkar!’

Prenses: ‘Hayır anne. Ben onu seviyorum.’

Kraliçe bu sözleri duyunca çok sinirlenmiş;

-Eğer o adamla yaşamak istiyorsan bu saraydan gideceksin!

demiş.

Bu sözleri duyan prenses her şeyi bırakıp genç adamla saraydan gitmiş.

Yukarıdaki hikayede anlatılan atasözünü bulalım.

- a. *Anasına bak kızını al kenarına bak bezini al.*
- b. *Para anayı kızından ayırır.*
- c. *Ana kızına taht kurar, kızı bahtı kocada arar.*

5. Küçük bir köyde bir ayakkabıcı varmış. Bu adam çok güzel ayakkabılar yapıyormuş. Herkes bu ayakkabıları çok beğeniyormuş. Adam oğluna da ayakkabı yapmayı öğretmiş. Baba ve oğul uzun yıllar birlikte çalışmışlar. Baba artık çok yaşlanmış, ayakkabı yapamıyormuş. Bu yüzden yavaş yavaş ayakkabı yapmayı bırakmış, ama oğlu o köyde ayakkabı yapmaya devam etmiş. Oğlunun yaptığı ayakkabıları herkes çok beğenmiş.

Yukarıdaki hikayede anlatılan atasözünü bulalım.

- a. *Babanın sanatı oğluna mirastır.*
- b. *Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğlu babasına bir salkım üzüm vermemiş.*
- c. *Baba malı tez tükenir.*

EK B: Çalışmada Kullanılan Deyimler ve Atasözleri**Deyimler**

1. Ana bucağı karı kucağı
2. Ana gezer kız gezer, bu çeyizi kim düzer.
3. Ana hakkı tanrı hakkı
4. Anadan doğma
5. Baba adam
6. Baba ocağı
7. Babalık etmek
8. Hık demiş babasının burnundan düşmüş.
9. Kardeş kavgası

Atasözleri

1. Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar.
2. Allah kardeşi kardeş yaratmış rızkını ayrı yaratmış.
3. Amca baba yarısıdır.
4. Ana analık olursa, baba babalık olur.
5. Ana baba evlat için, evlat kendi için
6. Ana gibi yar olmaz, Bağdat gibi diyar olmaz
7. Ana kızına taht kurar, kızı bahtı kocada arar.
8. Ana ölünce baba amca olurmuş.
9. Anadan geçilir yardan geçilmez.
10. Ananın bastığı yavru incinmez.
11. Anasına bak kızını al kenarına bak bezini al.
12. Ata malı mal olmaz kendin kazanmak gerek.
13. Baba malı tez tükenir.

14. Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğul babasına bir salkım üzüm vermemiş.
15. Babalı oğlanın malı olmaz.
16. Babanın sanatı oğluna mirastır.
17. Babayla oğlun pabucu bir olunca evden kavga eksik olmaz.
18. İyi evlat babayı vezir kötü evlat babayı rezil eder.
19. İyi oğul bilir ana halini, kötü oğul satar baba malını.
20. Kardeş kardeşi atmış yar başında tutmuş.
21. Kardeş kardeşi bıçaklamış dönmüş tekrar kucaklamış
22. Kardeş kardeşin ne onduğunu ister ne öldüğünü
23. Kazanırsan dost kazan düşmanı anan doğurur.
24. Kız anası köşe minderi, oğlan anası kapı arkası
25. Kız halaya, oğlan dayıya çeker.
26. Kızım sana söylüyorum gelinim sen işit.
27. Kocasını vezir edende kadın rezil eden de.
28. Koyun kuzusuna basmaz.
29. Kötü söyleme eşine zehir katar yemeğine
30. Oğlan babadan görür at oynatmasını, kız anadan görür sofra donatmasını.
31. Oğlan dayıya kız halaya çeker.
32. Para anayı kızından ayırır.
33. Sadık dost akrabadan iyidir.
34. Teyze anne yarısıdır.
35. Üveye etme özünden bulursun, geline etme kızından bulursun.